

LOKALNY PROGRAM

rewitalizacji

Gminy Brzeźno
na lata 2017-2023

**Fundacja Nauka
dla Środowiska**

ul. Raclawicka 15-17
75-620 Koszalin
www.ndsfund.org
tel. 94 347 82 05

**Aktywa Plus
Emilia Kowalska**

ul. Bolesława Śmiałego 39/2
70-351 Szczecin
www.aktywaplus.pl
tel. 91 444 31 63

**Koszalińska Agencja
Rozwoju Regionalnego S.A.**

ul. Przemysłowa 8
75-216 Koszalin
www.karsa.pl
tel. 94 341 63 30

**„4C Centrum
Ekonomii Społecznej” sp. z o.o.**

ul. Koński Kierat 14/15
70-563 Szczecin
www.4c.szczecin.pl
tel. 91 881 26 94

Spis treści

<i>Spis treści</i>	2
<i>Wstęp</i>	4
1.	6
<i>Ogólna charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Brzeźno na tle regionu</i>	6
2.	8
<i>Powiązania programu rewitalizacji społecznej z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Brzeźno</i>	8
3.	15
<i>Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Brzeźno</i>	15
3.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji	16
3.2. Geokodowanie danych i zasięg przestrzenny diagnozy	26
3.3. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: Analiza ilościowa/statystyczna	28
Sfera społeczna	28
Sfera gospodarcza	34
Sfera techniczna	37
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	40
3.4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno	43
4.	46
<i>Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i lokalnych liderów – diagnoza pogłębiona</i>	46
4.1. Partycypacyjna ocena obszaru rewitalizacji	47
4.2. Obszar rewitalizacji w opinii Wójta gminy Brzeźno	51
4.3. Charakterystyka podobszarów rewitalizacji – problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań	54
4.3.1. Podobszar rewitalizacji Koszanowo	54
4.3.2. Podobszar rewitalizacji Pęczeryno	59
4.3.3. Podobszar rewitalizacji Więclaw	63
5.	67
<i>Wizja, cele i kierunki działania</i>	67
5.1. Wizja	68
5.2. Cele i kierunki działania	71
6.	75
<i>Lista projektów rewitalizacyjnych</i>	75

6.1. Główne projekty rewitalizacyjne dotyczące obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji _____	76
6.2. Ogólny opis projektów rewitalizacyjnych uzupełniających _____	101
7. _____	103
<i>Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów _____</i>	<i>103</i>
<i>i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji _____</i>	<i>103</i>
8. _____	108
<i>Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów _____</i>	<i>108</i>
<i>i grup aktywnych na terenie gminy _____</i>	<i>108</i>
<i>w proces rewitalizacji _____</i>	<i>108</i>
9. _____	113
<i>System realizacji (wdrażania) _____</i>	<i>113</i>
<i>programu rewitalizacji _____</i>	<i>113</i>
10. _____	115
<i>System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu _____</i>	<i>115</i>
<i>Spis map _____</i>	<i>120</i>
<i>Spis tabel _____</i>	<i>121</i>
<i>Spis rysunków _____</i>	<i>122</i>
<i>Spis załączników _____</i>	<i>123</i>
<i>Spis literatury _____</i>	<i>124</i>

Wstęp

Rewitalizacja w Polsce nabiera coraz większego znaczenia jako skuteczne narzędzie polityki społeczno-gospodarczej i planowania przestrzennego. Podjęte w tym zakresie działania legislacyjne mają na celu systemowe wsparcie procesów rewitalizacji poprzez wdrożenie narzędzi prawnych, aby jak najefektywniej zarządzać tymi procesami. Wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2017.poz. 1023) zostały doprecyzowane zadania własne gminy w obszarze działań rewitalizacyjnych. Wskazane przepisy nie wprowadziły nowego zadania własnego gminy, które obciążałoby ją dodatkowymi obowiązkami, ale określiły zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji przy pomocy gminnego programu rewitalizacji. Ponadto do 31 grudnia 2023 roku wymieniona ustawa (art. 52) dopuszcza realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjmowanego uchwałą Rady Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz.446 ze zm.).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 jest wieloletnim dokumentem planistycznym, którego zadaniem jest, koordynowanie i integrowanie różnorodnych aktywności z zakresu rewitalizacji. Wskazany program ma na celu wzmacnianie działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców na obszarze gminy, na których zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Treść dokumentu ujmuje działania gminy w sposób kompleksowy tak, aby nie pominąć, żadnej z wymienionych sfer zarówno na wskazanym obszarze, jak i jego otoczeniu. Wskazanie obszaru rewitalizacji w Gminie Brzeźno zostało poprzedzone diagnozą, szeroko opisaną w niniejszym dokumencie. Ma ona na celu zidentyfikowanie kluczowych problemów o znaczeniu społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz środowiskowym. Analizę aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie wykonano w oparciu o dane statystyczne w agregacji na poziomie sołectw, dokumenty strategiczne i opracowania gminne oraz inne dostępne informacje. Przeprowadzono także badania jakościowe i ilościowe, warsztaty diagnostyczne konsultacje społeczne, które stanowiły podstawę do weryfikacji założeń dokumentu i ukształtowania dalszych działań, w tym wyznaczenia obszarów rewitalizacji.

Wskazany Program został opracowany zgodnie z „Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” przygotowanymi przez Ministerstwo

Rozwoju i „Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach RPO WZ na lata 2014-2020” określonymi przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego i cyt. wyżej ustawą o rewitalizacji. Wymienione wytyczne wyjaśniają oraz definiują kluczowe pojęcia związane z rewitalizacją, ale co najważniejsze wskazują cechy i elementy programu rewitalizacji, które obligatoryjnie muszą się w tym dokumencie znaleźć. Wszystkie wskazane wyżej wytyczne zostały uwzględnione w niniejszym Programie Rewitalizacji.

Prace związane z opracowaniem „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno w latach 2017-2023” realizowane były przy aktywnym udziale społeczności lokalnej, która na etapie tworzenia dokumentu miała możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona aktorów życia społecznego i gospodarczego w gminie, w tym: mieszkańców gminy, przedsiębiorców, przedstawicieli sektora publicznego oraz organizacje pozarządowe.

Głęboko wierzymy, że dzięki wdrożeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji zwiększy się atrakcyjność gospodarcza gminy Brzeźno, a co za tym idzie stworzona zostanie szansa do trwałego rozwoju poprzez tworzenie nowych przedsięwzięć gospodarczych oraz miejsc pracy. Ponadto wdrożenie działań zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji pozwoli na rozwój społeczno-kulturalno gminy. Objęcie obszaru gminy Brzeźno Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę do ubiegania się przez nią o dofinansowanie poszczególnych przedsięwzięć z funduszy zewnętrznych, w tym środków z Unii Europejskiej.

1.

Ogólna charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Brzeżno na tle regionu

Gmina Brzeźno jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej Polsce, na Pojezierzu Zachodniopomorskim (Wysoczyźnie Łobeskiej i Pojezierzu Drawskim), w województwie zachodniopomorskim, w południowo-zachodniej części powiatu świdwińskiego. Siedzibą gminy jest wieś Brzeźno.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze dla gminy Brzeźno na tle powiatu świdwińskiego

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	Gmina Brzeźno 2013	Gmina Brzeźno 2014	Gmina Brzeźno 2015	Powiat świdwiński 2015
Ludność	2880	2849	2849	47994
Ludność na 1 km ²	26	26	26	44
Kobiety na 100 mężczyzn	98	98	96	103
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,5	55,8	59,4	56,9
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3635	3345	3780	3491
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3545	3726	3439	3392
Turystyczne obiekty noclegowe	1	1	1	12
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	3	3	4	5
Lesistość [%]	27,1	27,2	27,3	35,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	3	3	4	15
Pracujący na 1000 ludności	69	64	57	145
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	17,3	13,8	11,9	10,5
Ludność - w ogółu ludności - korzystająca z instalacji [%]				
wodociągowej	81,7	81,7	81,8	94,2
kanalizacyjnej	51,5	59	59,1	82,7
gazowej	32,9	32,9	32,9	35,1
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	837	782	789	1457

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2013, 2014, 2015, Warszawa.

2.

Powiązania programu rewitalizacji społecznej z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Brzeżno

2.1. Strategia Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023-2027)

W gminie Brzeżno podstawowym dokumentem strategicznym jest Strategia Rozwoju Gminy na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027 (SR GB) uchwalona 22 grudnia 2014 roku (Uchwała Nr II/9/2014). Poza stałymi i typowymi dla takiego dokumentu elementami, np. diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej, analizą SWOT, wizją i misją, obszarami strategicznymi i kierunkami rozwoju wyodrębniono też szczególne z punktu widzenia włączenia społecznego (wyników badań ankietowych) i efektywności realizacji założeń takich programów kwestie (analiza i wnioski z realizacji dotychczasowych lokalnych strategii).

Inicjatywy proponowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Brzeżno (LPR GB) doskonale wpisują się w przedstawianą w SR GB misję samorządu gminy Brzeżno, która sformułowana została następująco: „Gmina Brzeżno, zarządzana w sposób partnerski, przy aktywnym udziale społeczeństwa, w efektywny sposób wykorzystująca posiadany potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy w celu stworzenia dogodnych warunków do życia mieszkańcom, harmonijnego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rekreacji” (*Strategia Rozwoju Gminy ... 2014*, s. 145). Aktywny udział członków lokalnej społeczności, efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego wraz ze stworzeniem dogodnych warunków do życia to zagadnienia kluczowe z punktu widzenia realizacji celów rewitalizacji społecznej w zakresie włączenia społecznego, wzrostu poziomu zainteresowania i zaangażowania w sprawy lokalne, przejęcia współodpowiedzialności za sprawy lokalne, a także poprawy jakości życia, które w szerszym oglądzie odzwierciedlać będą stopniowe wychodzenie ze stanu kryzysowego tejże społeczności.

LPR GB znajduje bezpośrednie przełożenie na trzy spośród czterech wyróżnionych w ww. dokumencie obszarów strategicznego rozwoju, tj. Obszaru 1. „Edukacja, gospodarka, rolnictwo, rynek pracy”, Obszaru 2. „Środowisko naturalne, turystyka, sport i rekreacja, dziedzictwo kulturowe”, Obszaru 4. „Pomoc społeczna i ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, administracja publiczna”, a także pośrednio i w bardziej ograniczonym zakresie Obszaru 3. „Infrastruktura ochrony środowiska, infrastruktura techniczna i komunikacyjna”.

Propozycje działań zawarte w LPR GB spójne są również z celami strategicznymi i przypisanymi do nich celami operacyjnymi zdefiniowanymi w SR GB:

- **Cel strategiczny 1 „Zapewnienie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej gminy”:**

- Cel operacyjny 1.1. „Zwiększenie liczby miejsc pracy”.
- **Cel strategiczny nr 2 „Efektywny systemem edukacji powiązany z aktywnością mieszkańców”:**
- Cel operacyjny 2.1. „Aktywizacja i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku”,
- Cel operacyjny 2.2. „Podniesienie poziomu kształcenia na terenie gminy”.
- **Cel strategiczny nr 3 „Wspieranie rozwoju rekreacji i turystyki na bazie podstawowych zasobów, jakimi są walory naturalne gminy”:**
- Cel operacyjny 3.1. „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w korzystaniu z usług kultury, sportu i rekreacji”,
- Cel operacyjny 3.2. „Wzmacnianie istniejących oraz kreowanie nowych czynników atrakcyjności gminy w tym w zakresie dostępności infrastruktury oraz jakości oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej”.
- **Cel strategiczny nr 5 „Tworzenie przestrzeni publicznej i kompleksowych rozwiązań zapewniających integrację mieszkańców i poczucie bezpieczeństwa”:**
- Cel operacyjny 5.1. „Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu”,
- Cel operacyjny 5.2. „Dostosowanie infrastruktury i oferty w zakresie opieki społecznej do zachodzących zmian demograficznych”,
- Cel operacyjny 5.3. „Ograniczenie negatywnego oddziaływania społecznego obszarów zdegradowanych oraz problemowych”,
- Cel operacyjny 5. 4. „Rewitalizacja i/lub zagospodarowanie terenów zielonych w przestrzeni publicznej”,
- Cel operacyjny 5.5. „Rewitalizacja i/lub zagospodarowanie obiektów zabytkowych”,
- Cel operacyjny 5.6. „Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego”,
- Cel operacyjny 5.7. „Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności oraz aktywna polityka prorodzinna.”

Jak wspomniano cele LPR GB pośrednio znajdują również odzwierciedlenie w celach strategicznych i operacyjnych Obszaru 3. „Infrastruktura ochrony środowiska, infrastruktura techniczna i komunikacyjna”, są to:

- **Cel strategiczny nr 4 „Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacja zaniedbań w zakresie ochrony środowiska”:**

- Cel operacyjny 4.1 „Poprawa dostępności komunikacyjnej środkami transportu zbiorowego”,
- Cel operacyjny 4.2. „Rozwój infrastruktury i systemu usług teleinformatycznych”,
- Cel operacyjny 4.3. „Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa”.

2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzeżno na lata 2016-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeżno (SRPS GB), przyjęta Uchwałą Rady Gminy dnia 21 grudnia 2015 roku (Nr Uchwały XII /65/2015), to dokument „wyznaczający główne kierunki działań mające na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia” (*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ... 2015*, s. 3). Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. SRPS GB składa się z dwóch kluczowych elementów (poza częścią wprowadzającą): 1. Diagnozą problemów społecznych możliwych do identyfikacji w gminie i 2. Właściwą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, obejmującą kluczowe z punktu widzenia rewitalizacji społecznej – misję, wizję, cel główny, cele szczegółowe wraz z przedstawionymi systemami wdrażania, aktualizacji i monitoringu strategii uzupełnionymi przez ustalenie ram finansowych.

Inicjatywy przedstawione w LPR GB są w przeważającym stopniu spójne z wizją SRPS GB, zgodnie z którą „Gmina Brzeżno w 2025 roku to przyjazne, bezpieczne i atrakcyjne, zasobne miejsce życia, pracy, działalności i wypoczynku wszystkich mieszkańców”, a także z przedstawioną w niej misją sformułowaną następująco „Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny gminy Brzeżno zapewnia mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najsłabszych, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społeczności.” (*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ... 2015*, s. 38).

Stąd LPR GB ujawnia szereg punktów wspólnych kolejno z:

- **Celem strategicznym nr 1.1 „Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia”:**
- Celem operacyjnym nr 1.1.1 „Usamodzielnianie bezrobotnych poprzez ułatwienie im podjęcia zatrudnienia”,

- Celem operacyjnym nr 1.1.2 „Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów różnych typów szkół”,
- Celem operacyjnym nr 1.1.3 „Aktywizacja bezrobotnych zmierzająca do polepszenia ich pozycji na rynku pracy”,
- Celem operacyjnym nr 1.1.4 „Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego”.
- **Celem strategicznym nr 2.1 „Profesjonalizacja działalności systemu pomocy społecznej w zapobieganiu ubóstwu i łagodzeniu jego skutków”:**
- Celem operacyjnym nr 2.1.1 „Umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.3 „Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.4 „Doprowadzanie w miarę możliwości do usamodzielniania osób i rodzin dysfunkcyjnych oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.5 „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi”.
- **Celem strategicznym nr 3.1 „Kompleksowa opieka nad rodziną i dzieckiem. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne”:**
- Celem operacyjnym nr 3.1.1 „Rozwijanie form kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie”,
- Celem operacyjnym nr 3.1.2 „Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez działania edukacyjne i wspierające by lepiej radziły sobie z trudną sytuacją rodzinną”,
- Celem operacyjnym nr 3.1.3 „Udzielanie wsparcia rodzinom wielodzietnym”.
- **Celem strategicznym nr 4.1 „Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niepełnosprawnych i starszych. Stworzenie warunków do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności”:**
- Celem operacyjnym nr 4.1.1 „Stworzenie osobom niepełnosprawnym i starszym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej”,
- Celem operacyjnym nr 4.1.2 „Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych”,
- Celem operacyjnym nr 4.1.3 „Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy”,

- Celem operacyjnym nr 4.1.4 „Przeciwdziałanie izolacji społecznej niepełnosprawnych dzieci”.
- **Celem strategicznym nr 5.1 „Stworzenie kompleksowego systemu pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej dla osób dotkniętych przemocą domową”:**
- Celem operacyjnym nr 5.1.1 „Zwiększanie świadomości społecznej do pomagania ofiarom przemocy domowej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych”.
- **Celem strategicznym nr 6.1 „Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”:**
- Celem operacyjnym nr 6.1.1 „Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii”.
- Celem operacyjnym nr 6.1.2 Zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują”.
- Celem operacyjnym nr 6.1.3 Zwiększanie dostępności i skuteczności terapii dla uzależnionych i ich rodzi”.

2.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeźno 1997 (z uwzględnieniem zmian w 2007 i 2012 roku)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeźno (SUiKZP GB) zostało przyjęte Uchwałą Nr XXII/108/97 z dnia 27 maja 1997 roku przez Radę Gminy Brzeźno, a następnie zmienione Uchwałami Rady Gminy Brzeźno: Nr IV/14/07 z dnia 15 lutego 2007 roku i Nr XXIV/95/2012 dnia 8 października 2012 roku. Ze względu na wspomniane aktualizacje w 2007 i 2012 roku jest dokumentem obowiązującym w zakresie planowania przestrzennego gminy Brzeźno. SUiKZP GB to dokument sporządzany dla całego obszaru gminy, który określa w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania na terenie gminy. Studium jest podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy. Obok miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest aktem planowania przestrzennego i w systemie planistycznym zaliczane jest do aktów planowania ogólnego.

Brak jest wyraźnych bezpośrednich powiązań LPR GB z SUiKZP GB, za wyjątkiem kilku relacji pośrednich kwestii społecznych z następującymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego:

- Wykorzystaniem istniejącego zainwestowania po byłych PGR do prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na borykanie się z problemem wysokiego bezrobocia,
- Rewitalizacją zniszczonych obiektów gospodarczych byłych PGR oraz zabudowy wielorodzinnej,
- Rozwoju infrastruktury technicznej i turystycznej w kontekście ich znaczącego wpływu na poziom życia mieszkańców i ograniczeń rozwoju gminy, w tym wypadku w sektorze turystycznym.

3.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Brzeźno

3.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji

Diagnoza będąca integralnym elementem programu rewitalizacji obejmuje w szczególności pogłębioną analizę spraw społecznych dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia działań wyprzedzających o charakterze społecznym (dotyczących rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzających aktywność lokalną), co w dalszej kolejności pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

W procesie diagnozy i delimitacji obszarów rewitalizacji na potrzeby niniejszego lokalnego programu rewitalizacji kierowano się poniższymi zasadami:

- Kompleksowa rewitalizacja może być podejmowana wyłącznie na „obszarach rewitalizacji” (obszarach stanowiących całość lub część obszaru zdegradowanego), dla których interwencja została zaplanowana w gminnych programach rewitalizacji,
- Obszar lub obszary typowane do rewitalizacji muszą wyróżniać się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępujących wraz z nimi przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. W tym celu należy wykorzystać oceny syntetyczne zaproponowanych wskaźników (tabela 2).
- Wyznaczone obszary rewitalizacji muszą posiadać odzwierciedlenie w opisie ich granic w tekście gminnego programu rewitalizacji oraz poprzez oznaczenie na mapie stanowiącej załącznik do programu rewitalizacji,
- Władze gminy podejmują decyzję, czy proces rewitalizacji dotyczyć będzie tylko jednego z obszarów zdegradowanych, czy też wskaże więcej niż jeden obszar, a następnie przygotowuje odrębne projekty dla każdego z nich. Jeden projekt rewitalizacyjny nie może obejmować kilku obszarów zdegradowanych.
- Co do zasady obszary rewitalizacji wyznaczone winny być na terenie jednostek osadniczych (miast, wsi, przysiółków, kolonii),
- Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i po wydobywcze, tereny powojkowe albo po kolejowe, na których występują wyżej wspomniane negatywne zjawiska mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

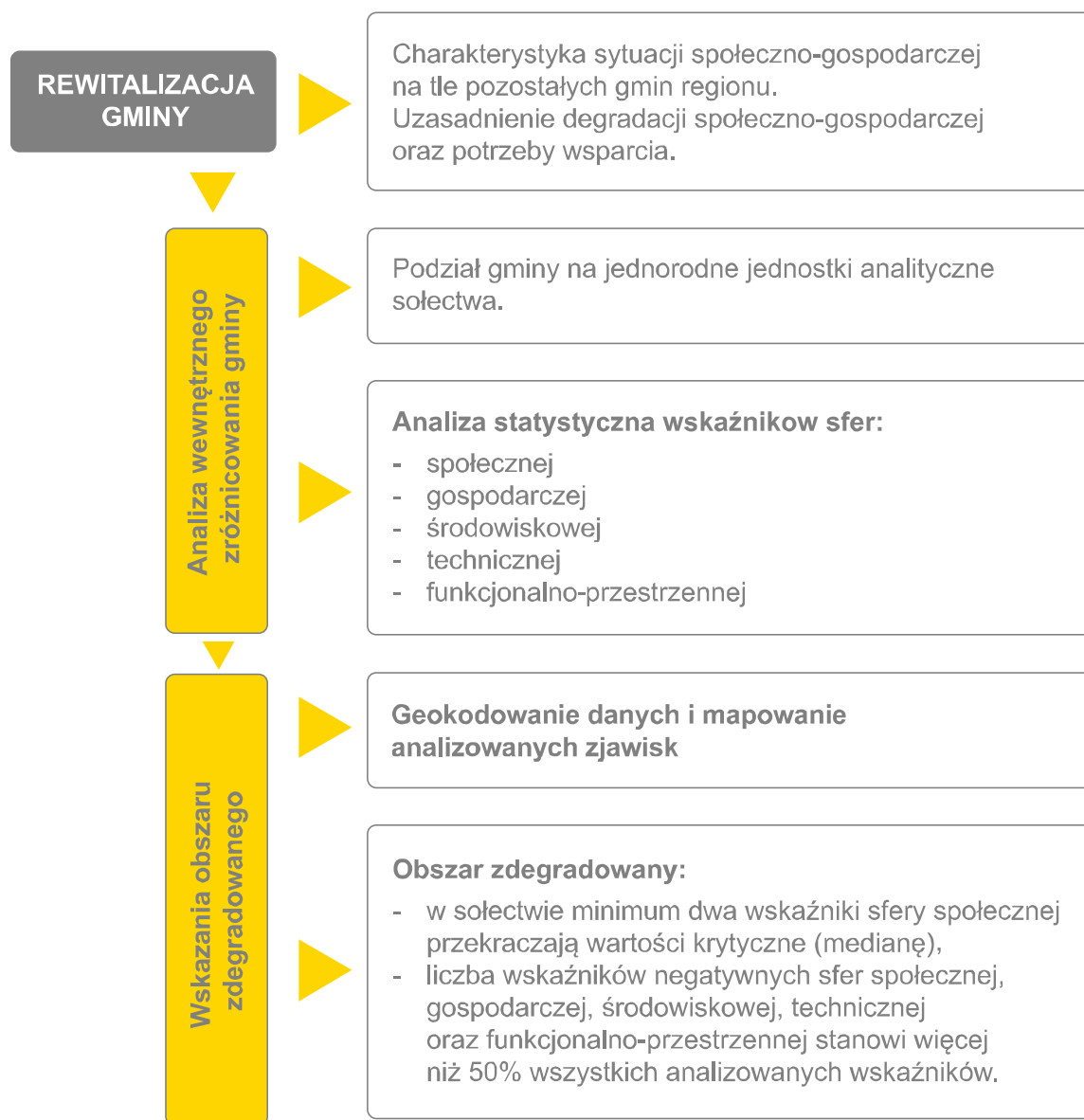
Rysunek 1. Schemat diagnozy sytuacji wewnętrznej w gminie na potrzeby rewitalizacji

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych zostało poprzedzone opisem i oceną aktualnego stanu gminy na bazie dostępnych dokumentów, statystyki publicznej, badań ankietowych wśród Sołtysów i wywiadów bezpośrednich z Wójtem oraz mieszkańcami. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych objęła analizę obszarów gospodarczych, przestrzenno-funkcyjnych, środowiskowych oraz technicznych – stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz stan techniczny obiektów budowlanych itp. Obszary zdegradowane wyznaczone zostały porównując sołectwa wewnątrz gminy, na podstawie stopnia zróżnicowania wskaźników cząstkowych degradacji.

Do wyznaczenia obszarów zdegradowanych na terenie gminy wykorzystano wskaźniki podstawowe (tabela 1), które opisują natężenie zjawisk w obrębie sołectwa. Założono, że przyjęcie sołectwa jako podstawowej jednostki analizy przestrzennej ułatwi pozyskiwanie informacji z publicznych portali statystycznych, w tym Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Gminy. Wskaźniki przyjęte do oceny posiadały również charakter fakultatywny, co było pomocne w uwzględnieniu specyficznych cech danego obszaru i wewnętrznego zróżnicowania badanych jednostek analitycznych. Istotny z punktu widzenia oceny wskaźników jest ich charakter stymulacyjny lub destymulacyjny. Stymulantą jest dodatnio skorelowana ze zmienną objaśnianą, czyli wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do wzrostu zmiennej objaśnianej. Natomiast destymulantą jest ujemnie skorelowana ze zmienną objaśnianą, czyli wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do spadku zmiennej objaśnianej (tabela 2).

Rysunek 2. Schemat wyznaczania obszaru zdegradowanego

Wskaźniki przyjęte do analizy statystycznej pogrupowano ze względu na charakter i ładunek informacyjny w odniesieniu do poniższych obszarów:

- społecznego (m.in. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, poziom edukacji, kapitał społeczny, uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczego (w szczególności w zakresie stopnia przedsiębiorczości, kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- (lub/i) przestrzenno-funkcjonalnego (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- (lub/i) technicznego (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska);
- (lub/i) środowiskowego (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska).

Dane niezbędne do przeprowadzenia analiz statystycznych pozyskano ze zbiorów statystyki publicznej oraz jednostek administracji publicznej, w tym:

- Urzędu Gminy,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Policji,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2. Przykładowe wskaźniki diagnozy zjawisk kryzysowych

Grupy cech	Wskaźnik (charakter zmiennej stymulanta/destymulanta)	Źródło danych ^a
SFERA SPOŁECZNA	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
	Odsetek długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC/2016
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
SFERA GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG, GUS / MSC
	Odsetek mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą (stymulanta)	UG/ MSC
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (destymulanta)	UG, GUS / MSC
	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych (destymulanta)	UG, PUP/ MSC
SFERA INFRASTRUKTURALNA	Odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. (destymulanta)	UG/MSC
	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę (stymulanta)	UG/MSC
	Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym miejscowości/osiedla/obrębu statystycznego (destymulanta)	UG/MSC/2016
	Odsetek budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w %) (destymulanta)	UG/MSC
	Odsetek budynków poddanych termomodernizacji do ogólnej liczby budynków (stymulanta)	UG/MSC
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCYJNALNA	Dobowa liczba połączeń transportem publicznym (bus, autobus, kolej)	UG/MSC
	Odsetek długości dróg o nawierzchni utwardzonej (asfalt) (stymulanta)	UG/MSC

	Dostępność do podstawowych usług (odległość w km dojazdu do przedszkola lub szkoły) (destymulanta)	UG, GIS/ MSC
	Liczba placów zabaw, zorganizowane miejsca spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na terenie sołectwa na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG, GUS/ MS
	Dostępność do podstawowych usług (odległość w km dojazdu do zakładu opieki zdrowotnej (przychodni zdrowia) (destymulanta)	UG, GIS/ MSC
SFERA ŚRODOWISKOWA	Dziki wysypiska śmieci powierzchnia na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG/ MSC
	Powierzchnia terenów zieleni: parków spacerowo-wypoczynkowych, na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG/ MSC
	Powierzchnia terenów zieleni: zieleni osiedlowej, zieleńców na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG/ MSC
	Odsetek obszarów zdegradowanych przyrodniczo (w %) (destymulanta)	UG/ MSC

^a Znaczenie skrótów: GUS – Główny Urząd Statystyczny, UG – Urząd Gminy, PUP – Powiatowy Urząd Pracy, GOPS – Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, NSP – Narodowy Spis Powszechny, NUTS4 – powiat, NUTS5 – gmina, MSC – miejscowość statystyczna, GIS – Geograficzne Systemy Informacji.

Na potrzeby projektu przyjęto następujące definicje obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

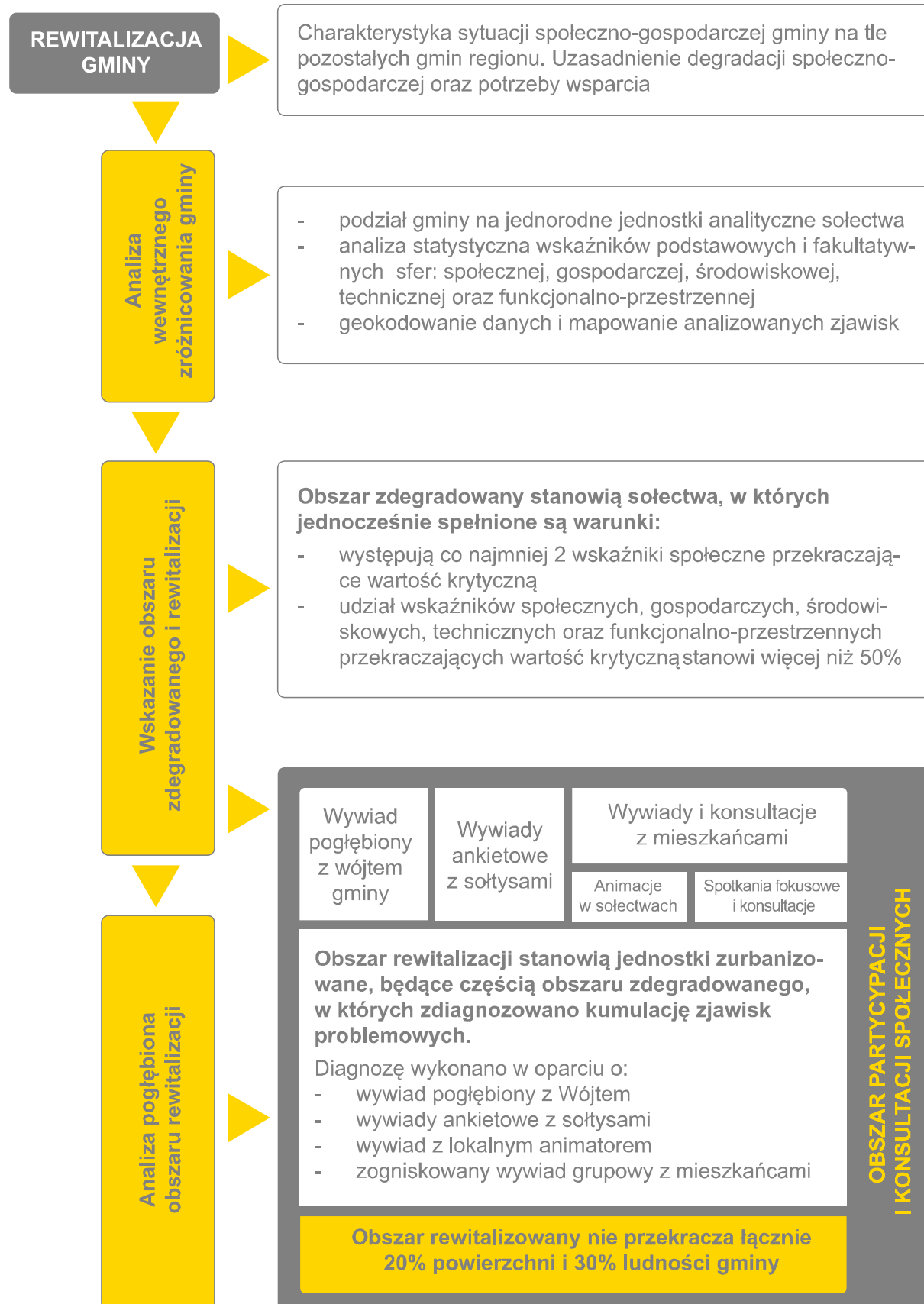
Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. gospodarczym lub środowiskowym lub przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Przyjęto, że aby obszar zamieszkały sołectwa mógł być zaliczony do obszaru zdegradowanego muszą wystąpić dwa warunki:

- minimum dwa wskaźniki sfery społecznej przekraczają wartości krytyczne (medianę),
- liczba wskaźników negatywnych sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej stanowi więcej niż 50% wszystkich analizowanych wskaźników.

Obszar rewitalizacji to obszar zamieszkały sołectwa, ważny dla rozwoju lokalnego, stanowiący całość lub część obszaru zdegradowanego. Występuje w nim kumulacja zjawisk problemowych o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym i przestrzenno-funkcjonalnym. Jest o taka część obszaru zdegradowanego, w której prowadzone będą działania rewitalizacyjne. Należy zaznaczyć, że dodatkowo można wskazać w gminie taki obszar, który ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy – może okazać się, że jest to cały obszar zdegradowany, jego część albo jeden z obszarów zdegradowanych lub ich części. Obszar rewitalizacji musi być obszarem skoncentrowanym terytorialnie, obejmującym nie więcej niż 20% powierzchni gminy i 30% mieszkańców. Jeśli wyznaczony w diagnozie obszar zdegradowany jest większy niż 20% powierzchni lub przekracza 30% mieszkańców gminy, to należy wyznaczyć mniejszy obszar rewitalizacji, mieszczący się we wskazanych wyżej limitach.

Rozpoznanie zjawisk problemowych i ich przyczyn powstania odbywa się na drodze diagnozy pogłębionej w oparciu o wywiady bezpośrednie, wywiady kwestionariuszowe oraz zogniskowane wywiady grupowe. Diagnoza pogłębiona pomaga zrozumieć genezę kumulacji problemów, jak również pozwala rozpoznać potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji.

Rysunek 3. Schemat wyznaczania obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji musi być obszarem skoncentrowanym, ale nie musi być obszarem ciągłym przestrzennie. Możliwe jest utworzenie kilku podobszarów, ważne jednak aby łącznie nie przekraczały wyżej wskazanych limitów.

Zgodnie z przyjętą definicją obszar rewitalizacji wyznaczono (rysunek 3) w oparciu o diagnozę pogłębioną przy wykorzystaniu czterech metod badawczych:

- Indywidualna ankieta bezpośrednia – z sołtysami w gminie,
- IDI – *Individual In-Depth Interview*, tj. indywidualny wywiad pogłębiony – z osobami sprawującymi władzę w gminie (wójt),
- FGI – *Focus Group Interview*, tj. zogniskowany wywiad grupowy – z lokalnymi liderami w gminie,
- Wywiady i animacje – z mieszkańcami sołectw.

Celem diagnozy pogłębionej są następujące cele szczegółowe:

- identyfikacja problemów i potrzeb społecznych oraz określenie stopnia ich ważności dla mieszkańców w gminie z uwzględnieniem perspektywy różnych grup interesu, tj. sołtysów, przedstawicieli władz lokalnych oraz innych mieszkańców;
- dokonanie pogłębionej diagnozy potencjału rozwojowego gminy ze szczególnym uwzględnieniem aspektów społecznych, ekonomicznych, geograficzno-przyrodniczych, przestrzenno-funkcjonalnych, infrastrukturalnych i technicznych;
- ocena potencjału rozwojowego gminy przez różne grupy mieszkańców, tj. sołtysów, przedstawicieli władz lokalnych i lokalnych liderów;
- ustalenie i konsultacja wstępnych propozycji (pomysłów) na projekty możliwe i sugerowane do włączenia w plany rewitalizacji społecznej dla wybranych obszarów na terenie wytypowanych gmin województwa zachodniopomorskiego włączonych w Specjalną Strefę Włączenia. Obserwacje na potrzeby pogłębionej diagnozy przeprowadzono za pomocą różnych metod i technik badawczych, w zależności od postawionych celów szczegółowych oraz grupy respondentów (interesariuszy).

3.2. Geokodowanie danych i zasięg przestrzenny diagnozy

Pierwszym krokiem w procedurze identyfikacji obszarów zdegradowanych jest podział mapy gminy na jednostki analityczne, dla których będą zbierane dane. Przyjęta jednostka powinna dotyczyć obszaru zamieszkałego, nie może obejmować obszaru całej gminy lub miasta, czy też przeciwnie – np. jednego budynku. Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonywane są przy kilku założeniach:

- program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia;
- zasięg każdego z tych obszarów obejmuje tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotnych dla rozwoju danej gminy;
- ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje się w oparciu o analizę dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria (wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy);
- program rewitalizacji łącznie nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy i powinien dotyczyć nie większej liczby ludności niż 30% jej mieszkańców.

W przypadku badanej gminy do wyznaczenia obszarów zdegradowanych przyjęto za jednostkę analityczną sołectwo. Jest to podyktowane głównie aspektami funkcjonowania gminy, a co się z tym wiąże, podziału środków pieniężnych jak i również planowania działań. Warto podkreślić, iż organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, które jest przykładem realizacji idei demokracji bezpośredniej, podczas którego artykułowane są najważniejsze problemy mieszkańców sołectwa. Sołtysa oraz Radę Sołecką wyłaniają stali mieszkańcy danego sołectwa.

W gminie Brzeźno funkcjonuje 11 jednostek pomocniczych gminy, będących sołectwami tj.: Brzeźno, Chomętowo, Karsibór, Koszanowo, Pęczeryno, Póchleb, Przyrzecze Rzepczyno, Słonowice, Więclaw, Wilczkowo. W procesie diagnostycznym zbadano każdą jednostkę pod kątem tych samych wskaźników. Uzyskano tym samym oddzielne obrazy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz natężenia problemów dla każdego z sołectw.

Mapa 1. Podział gminy Brzeźno na jednostki analityczne – sołectwa

3.3. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: Analiza ilościowa/statystyczna

Diagnozę na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji przeprowadzono dla całej gminy, badając jednocześnie negatywne zjawiska w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej. Aby stwierdzić istnienie i określić zakres negatywnych zjawisk w każdej z ww. sfer zastosowano szereg wskaźników. W ich doborze wykorzystano wytyczne zamieszczone w ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji¹ oraz zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020². Należy zaznaczyć iż dobór wskaźników dla gminy wynika z jej specyfiki i wewnętrznych uwarunkowań.

Sfera społeczna

W planowaniu działań w ramach rewitalizacji społecznej, problemy społeczne są najważniejszym obszarem analizy. Stąd dużą uwagę poświęcono dokładnemu zdiagnozowaniu tych zjawisk i pozyskaniu jak największej liczby wskaźników. W ustawie o rewitalizacji (art. 9 ust. 1) wskazano zjawiska, które powinny zostać uwzględnione w analizie zjawisk społecznych. Są to przede wszystkim:

- ubóstwo,
- wysokie bezrobocie,
- wysoka przestępczość,
- niski poziom edukacji i kapitału społecznego,
- niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Charakter i skala zjawisk społecznych powoduje potrzebę wykorzystania szerszego zestawu wskaźników w celu uzyskania obiektywnego obrazu stanu kryzysowego

¹ (Dz.U. 2015 poz. 1777), Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

² Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 opracowane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

i rozpoznania zjawisk negatywnych. Poniżej przedstawiono wskaźniki opisujące wymienione zjawiska.

Ubóstwo

Zjawisko ubóstwa zbadano wykorzystując dane gromadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, które są podstawową jednostką w systemie. Ośrodek Pomocy Społecznej jest miejscem pierwszego kontaktu osób poszukujących pomocy. Zgodnie z prawem ośrodki takie działają w każdej gminie i wykonują zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, w ramach realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W analizie ubóstwa można stosować wiele różnych miar przy czym najczęściej stosowanymi są:

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
- wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę.

Bezrobocie

Jednym z głównych zjawisk, które obserwuje się na obszarach zdegradowanych jest wysoki poziom bezrobocia. Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której część mieszkańców tego obszaru, zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Pojęcie osoby bezrobotnej oznacza ogólnie osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Bezrobocie szczególnie długotrwale niesie za sobą negatywne skutki społeczne, wśród których najczęściej wymienia się: trudności materialne, utratę statusu społecznego, niską samoocenę, problemy rodzinne oraz problemy natury psychicznej (depresję), w niektórych przypadkach bezdomność, a często także zjawiska patologii społecznej jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość. Wysokie bezrobocie w regionie pociąga za sobą wysokie koszty związane z utrzymaniem osób bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami i obsługą. Wraz ze wzrostem bezrobocia następuje również spadek dochodów do budżetu gminy. W analizie bezrobocia można stosować poniższe wskaźniki:

- odsetek bezrobotnych,
- odsetek długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym.

Przestępczość

Przestępczość jest zjawiskiem społecznym i stanowi zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze gminy. Wysoka przestępczość dość silnie kształtuje negatywny obraz danego obszaru w społecznej świadomości, dodatkowo jeszcze wzmacniając występowanie innych problemów o charakterze społecznym. W ramach niniejszej diagnozy zwrócono uwagę zarówno na przestępczość „widoczną”, której ofiarą może być każda osoba przebywająca w gminie, jak też przestępczość tzw. „za zamkniętymi drzwiami”, szczególnie przemoc domową. Przestępczości towarzyszy szereg innych negatywnych zjawisk społecznych i związane jest to często z przejawami uzależnień (alkoholizmem, narkomanią itp.), co uwarunkowane jest występowaniem większej liczby sklepów monopolowych, czy też pubów oraz dyskotek, w których sprzedawany i spożywany jest alkohol oraz występuje nielegalny handel środkami odurzającymi. W analizie przestępczości można stosować wiele miar przy czym najczęściej stosowanymi są:

- liczba przestępstw na 100 mieszkańców,
- czyny karalne nieletnich na 100 mieszkańców.

Edukacja

Podstawą kształtowania kapitału ludzkiego i społecznego w gminie jest lokalny system edukacji. Należy przyjąć, iż wyniki w nauce nie są jedynie związane z jakością kształcenia, ale wynikają również z warunków materialnych i społecznych jakie występują zarówno w środowisku domowych jak również w otoczeniu społecznym rodziny. Dzieci z obszarów zdegradowanych rzadko uzyskują dobre wyniki w nauce np. sprawdzianu szóstoklasisty czy też sprawdzianów gimnazjalnych. Szkolnictwo na obszarach wiejskich boryka się z szeregiem problemów związanych z finansowaniem małych nierentownych szkół, dojazdami dzieci do szkoły, czy też pozyskaniem kadry nauczycielskiej. Szkoły na wsi są jedną z najważniejszych instytucji społecznych, które wspierają kapitał kulturowy wsi, integrują lokalne społeczności i często są nośnikiem nowych idei oraz wsparciem dokonujących się przemian społecznych i gospodarczych. Rozwój edukacji przedszkolnej oraz żłobków na obszarach wiejskich jest uważany obecnie za jeden z podstawowych warunków poprawy sytuacji na rynku pracy i aktywizacji zawodowej młodych kobiet.

Ze względu na możliwości pozyskania danych statystycznych i merytoryczny charakter informacji do oceny sfery społecznej przyjęto pięć wskaźników:

- liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców,

- odsetek bezrobotnych,
- liczbę przestępstw na 100 mieszkańców,
- wyniki egzaminów państwowych w szkołach podstawowych i gimnazjach,
- wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę.

Gmina Brzeźno jest zróżnicowana wewnętrznie ze względu na poziom zjawisk społecznych. Największa koncentracja zjawisk negatywnych ma miejsce w sołectwie Wilczkowo, w którym odnotowano 5 wskaźników negatywnych. Następne w kolejności to sołectwa: Słonowice i Więclaw (3 wskaźniki negatywne).

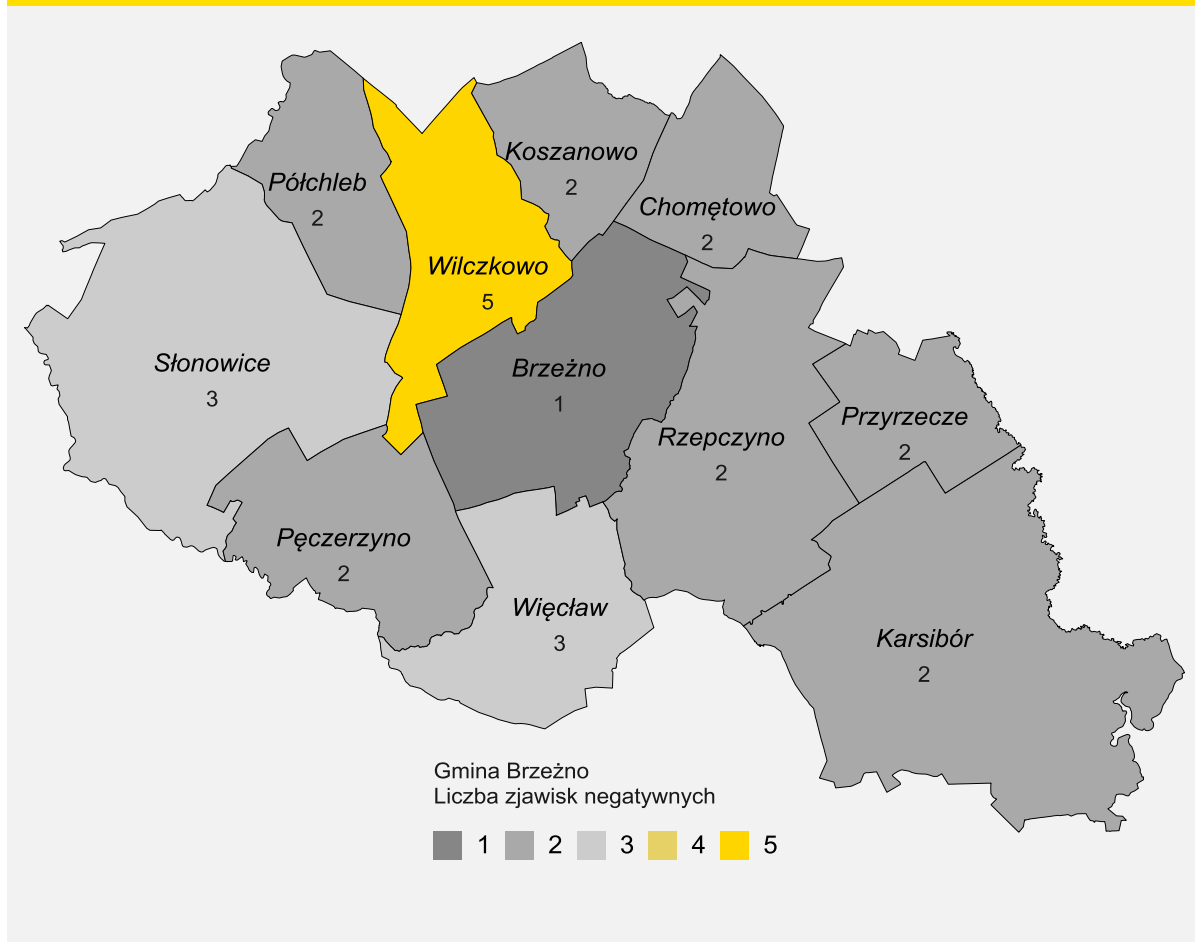
Tabela 3. Wskaźniki sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Korzystający z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Odsetek bezrobotnych [%]	Przestępstwa na 100 mieszkańców	Wynik egzaminów w szkołach [%]	Wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę [zł]	Liczba zjawisk negatywnych ^a
Brzeźno	6,5	7,0	0,00	44	403	1
Chomętowo	4,7	7,0	0,00	36	3 683	2
Karsibór	9,4	6,5	0,00	62	4 677	2
Koszanowo	7,1	4,4	0,00	28	4 734	2
Pęczeryno	7,5	6,6	0,00	63	4 519	2
Pólchleb	3,1	7,1	1,02	59	2 328	2
Przyrzecze	7,3	4,9	0,00	-	4 845	2
Rzepczyno	5,1	3,0	0,30	79	5 719	2
Słonowice	7,8	8,0	0,22	39	4 149	3
Więclaw	9,8	13,6	0,00	18	2 376	3
Wilczkowo	10,9	9,8	0,55	37	6 245	5
Mediana^b	7,3	7,0	0,00001	39	4519	-

^a liczba wskaźników, które przekroczyły wartość krytyczną (medianę) dla całego zbioru analizowanych przypadków

^b mediana inaczej wartość środkowa lub wartość przeciętna, drugi kwartyl jest to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji. Mediana znalazła szerokie zastosowanie w statystyce jako średnia znacznie bardziej odporna na elementy odstające niż średnia arytmetyczna. Na podstawie analizy w relacji do wartości mediany wyznaczono liczbę wskaźników krytycznych w każdym sołectwie.

Mapa 2. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno^a

^a liczba zjawisk negatywnych równa się wskaźnikom z przekroczoną wartością krytyczną

Sfera gospodarcza

Negatywne zjawiska w sferze społecznej są często wynikiem słabej kondycji lokalnej gospodarki. Jest to związane z procesem kumulacji problemów ekonomicznych, gdzie niski poziom przedsiębiorczości powoduje wysokie bezrobocie oraz spadek dochodów ludności. Ubożenie lokalnej społeczności prowadzi do problemów związanych ze wzrostem przestępczości, uzależnieniami i przemocą w rodzinie. Brak perspektyw znalezienia pracy i uzyskania określonego poziomu życia powoduje, że osoby młode nie widzą przyszłości rozwoju zawodowego i emigrują do większych ośrodków gospodarczych, co prowadzi do zjawiska procesów depopulacyjnych i w efekcie – starzenia się lokalnych zasobów ludzkich.

Sytuację gospodarczą na poziomie lokalnym analizuje się przede wszystkim za pomocą obserwacji liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych, postaw przedsiębiorczych mieszkańców i gotowości do zakładania nowych przedsiębiorstw. O kondycji lokalnej gospodarki może świadczyć również liczba wyrejestrowanych działalności gospodarczych, jak też liczba opuszczonych i wynajętych lokali usługowych.

Istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnej gospodarki jest poziom kapitału ludzkiego, który stanowi potencjał dla powstających przedsiębiorstw i funkcjonowania rynku pracy. Brak wykwalifikowanych pracowników i trudności ze znalezieniem osób chętnych do pracy zniechęca inwestorów i w dużym stopniu wpływa na niski poziom inwestycji w gminie. Kapitał ludzki można mierzyć poprzez obserwację odsetka osób w wieku poprodukcyjnym jak również poziomu wykształcenia osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem odsetka osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym.

Na potrzeby analizy sytuacji gospodarczej przyjęto trzy wskaźniki:

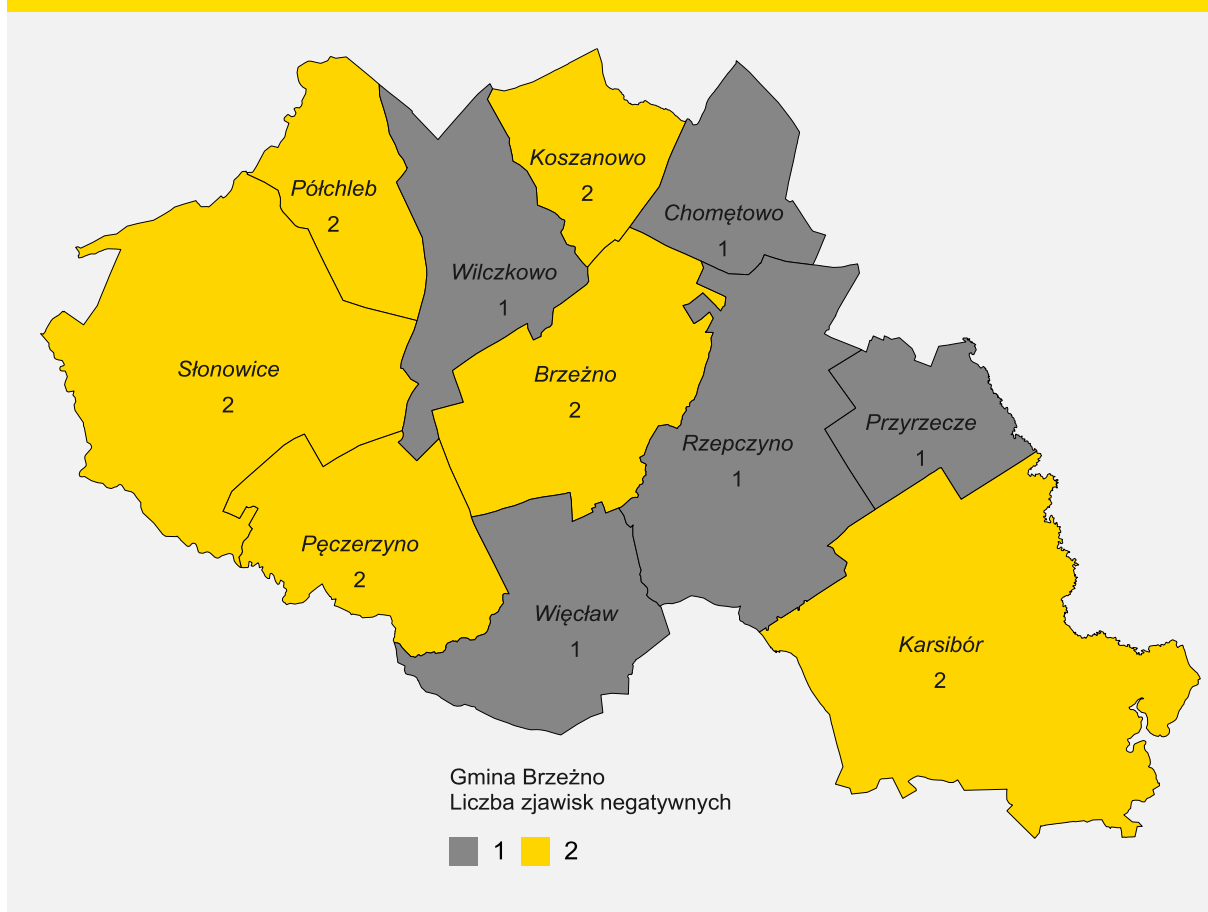
- liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców,
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych.

W sferze gospodarczej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Brzeźno, Pótlęb, Słonowice, Karsibór, Koszanowo, Pęczeryzno, w których 2 analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną.

Tabela 4. Wskaźniki sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym [%]	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	3,0	21,7	30,2	2
Chomętowo	1,2	10,5	0,0	1
Karsibór	2,2	12,9	55,6	2
Koszanowo	1,6	17,5	0,0	2
Pęczeryno	2,4	16,9	27,3	2
Pótleb	3,1	21,4	57,1	2
Przyrzecze	2,4	19,5	0,0	1
Rzepczyno	2,4	19,0	10,0	1
Słonowice	1,6	15,8	50,0	2
Więclaw	3,0	12,9	33,3	1
Wilczkowo	0,0	12,6	22,2	1
Mediana	2,4	16,9	27,3	-

Mapa 3. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno

Sfera techniczna

Jednym z problemów, który szczególnie dotyka obszary wiejskie jest poziom zainwestowania w sferze infrastruktury technicznej. W szerokim ujęciu dotyczy to obiektów budowlanych, mieszkalnych, efektywności energetycznej budynków, długości i jakości dróg, chodników, sieci przesyłowych, kanalizacji, wody, gazu oraz szerokopasmowego Internetu. W przeciwieństwie do obszarów wysoko zurbanizowanych wieś posiada rozproszoną zabudowę co powoduje relatywnie wysokie koszty prowadzonych inwestycji i możliwości ich finansowania z podatków lokalnych oraz opłat czynszowych. Inwestorzy prywatni nie są zainteresowani inwestycjami tam gdzie przypuszczalne zyski z eksploatacji obiektów i sieci nie będą pokrywały kosztów początkowych inwestycji i później utrzymania ich stanu technicznego. Z drugiej strony inwestycje publiczne realizowane poprzez budżety gmin nie są w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb mieszkańców. Dlatego tak ważne jest wsparcie tych gmin, które funkcjonują w słabej strukturze gospodarczej przy ograniczonych możliwościach prowadzenia inwestycji. Przykładowe wskaźniki dotyczące sfery technicznej dotyczą: ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, sieci wodociągowej czy też budynków podłączonych do kanalizacji. Wskaźnik dotyczący udziału budynków wybudowanych przed 1970 obrazuje ich stan techniczny ze względu na długi okres eksploatacji oraz stare technologie wykorzystane przy ich budowie. W szczególności dotyczy to właściwości termicznych (ocieplenia, stolarki okiennej oraz wentylacji), systemów ogrzewania oraz elementów konstrukcyjnych, które z upływem czasu mogą stanowić zagrożenie dla użytkowników. Należy zaznaczyć, że dobór wskaźników sfery technicznej jest w dużej mierze uzależniony od ich dostępności na poziomie sołectw oraz miejscowości. Dlatego też na potrzeby analizy sytuacji technicznej przyjęto dwa poniższe wskaźniki:

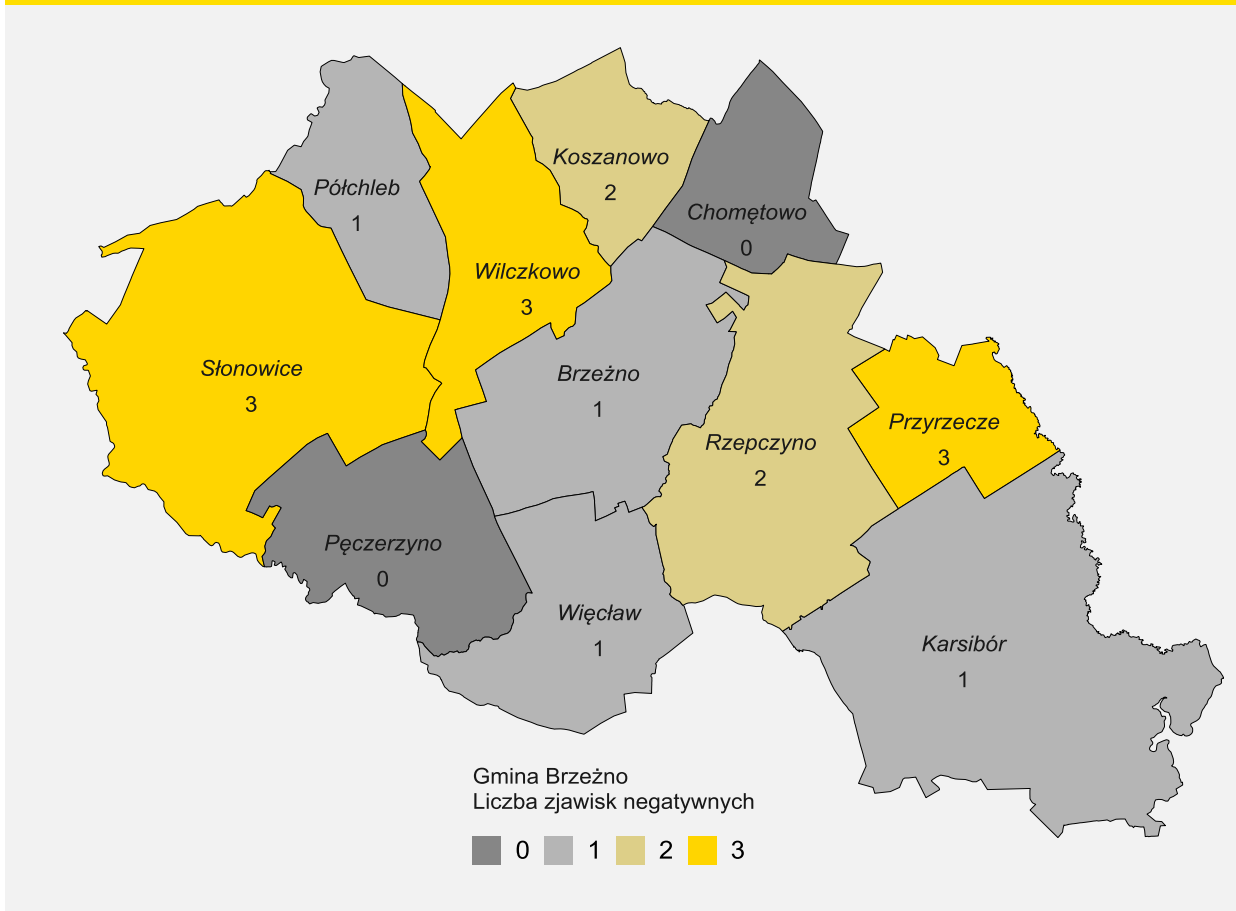
- odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.,
- przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę,
- odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym.

Analiza powyższych wskaźników pokazała, że w sferze technicznej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach Słonowice, Wilczkowo i Przyrzecze, w których wszystkie analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem [%]	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (w m kw.)	Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym [%]	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	0,7	23,8	51,8	1
Chomętowo	0,9	23,8	0,0	0
Karsibór	1,0	21,7	0,0	1
Koszanowo	0,9	18,9	12,2	2
Pęczeryno	0,8	21,3	0,0	0
Pótleb	1,0	23,8	0,0	1
Przyrzecze	1,0	19,0	5,3	3
Rzepczyno	1,0	16,7	0,0	2
Słonowice	1,0	19,4	25,2	3
Więclaw	0,9	21,7	10,8	1
Wilczkowo	1,0	19,0	40,5	3
Mediana	1,0	21,3	0,1	-

Mapa 4. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym towarzyszą negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne. Dotyczą one głównie złego planowania przestrzennego, braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, niskiej dostępności usług publicznych, jak również degradacji istniejących przestrzeni publicznych. Wiodącym problemem obszarów wiejskich jest niska dostępność komunikacyjna, która wynika z braku połączeń transportem publicznym, znacznymi odległościami z miejscowości do urzędów publicznych, przedszkoli, szkół czy też placówek opieki zdrowotnej. Wykluczenie komunikacyjne przekłada się na wiele innych problemów, w tym związanych z bezrobociem np. brak możliwości dojazdów do pracy lub długi czas dowozu dzieci do przedszkola. Obecnie dużą rolę w rozwiązywaniu problemów przestrzennych odgrywają usługi dostępne przez Internet. Jednak obserwuje się szczególnie na obszarach wiejskich zjawisko wykluczenia cyfrowego, które oznacza nie tylko brak dostępu do Internetu, ale również brak umiejętności posługiwania się Internetem oraz ograniczoną szybkość przesyłu danych. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne są istotnym elementem kształtowania jakości życia w społeczności lokalnych w miejscu ich zamieszkania. Wiąże się to również z dostępem w miejscowościach wiejskich do infrastruktury społecznej dającej możliwość spędzania wolnego czasu, zabaw dla dzieci i młodzieży, spotkań mieszkańców, organizowania różnych wydarzeń, które łącznie są ważnym czynnikiem tworzącym podstawę integracji i rozwoju kapitału społecznego. W związku z powyższym na potrzeby analizy sytuacji funkcjonalno-przestrzennej przyjęto trzy wskaźniki:

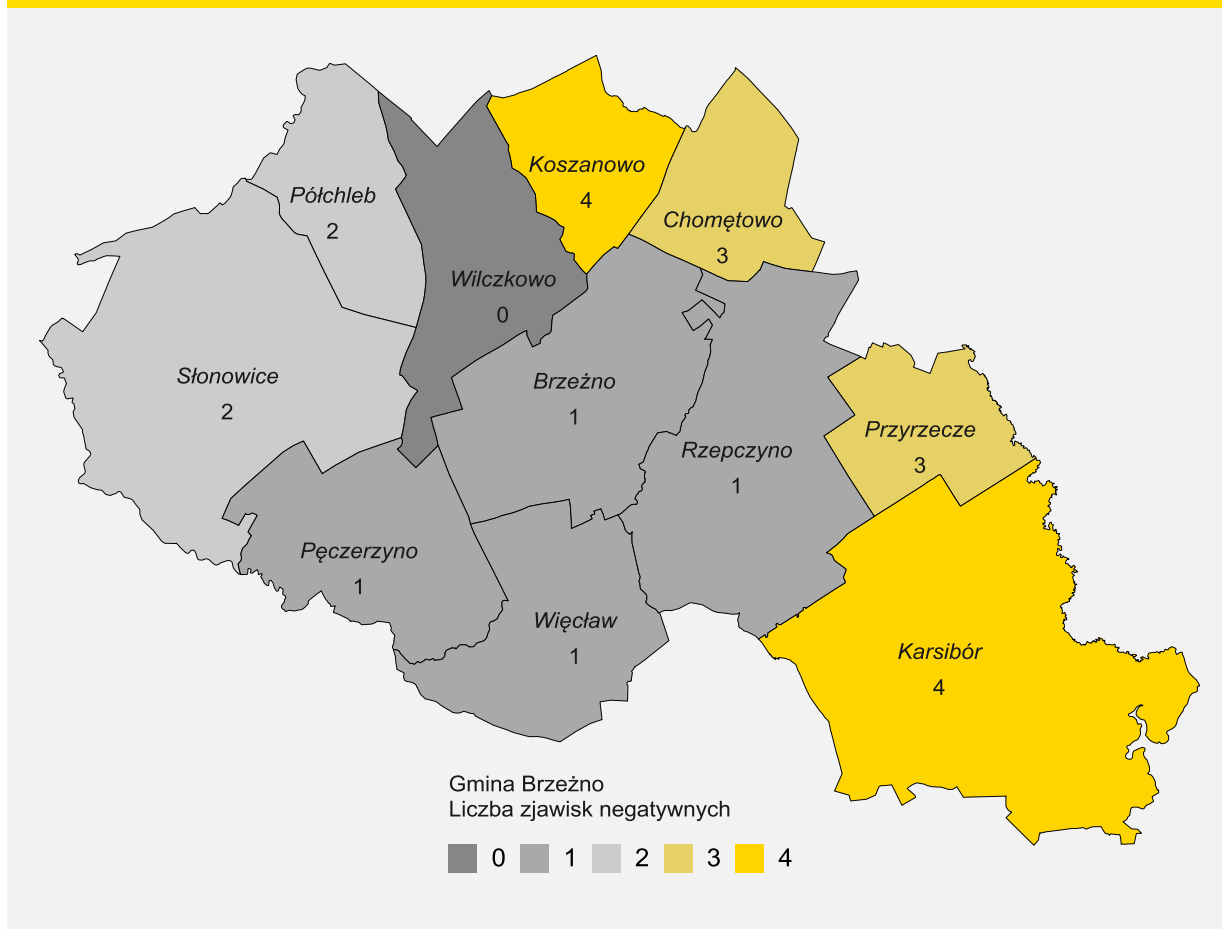
- dobową liczbę połączeń transportem publicznym PKS oraz prywatnymi liniami BUS,
- czas dojazdu do przedszkola,
- liczbę placów zabaw na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
- liczbę zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

W sferze funkcjonalno-przestrzennej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Koszanowo i Karsibór, w których wszystkie 4 analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną. Kolejne sołectwa o niekorzystnych wartościach wskaźników to: Przyrzecze i Chomętowo (3 zjawiska negatywne).

Tabela 6. Zestawienie wskaźników sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Dobowa liczba połączeń transportem publicznym PKS	Czas dojazdu do przedszkola [minuta]	Liczba placów zabaw na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	7	0	0,11	0,33	1
Chomętowo	2	15	0,00	1,16	3
Karsibór	3	15	0,00	0,00	4
Koszanowo	4	10	0,00	0,00	4
Pęczeryno	7	7	0,30	0,60	1
Półchleb	2	5	1,02	0,00	2
Przyrzecze	0	15	1,22	0,00	3
Rzepczyno	5	15	0,30	0,30	1
Słonowice	7	7	0,22	0,44	2
Więclaw	5	3	0,76	0,00	1
Wilczkowo	7	5	0,55	0,55	0
Mediana	5,0	7,0	0,30	0,30	-

Mapa 5. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno

3.4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. gospodarczym lub środowiskowym lub przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Na tym etapie analizy nie określa się dopuszczalnego maksymalnego zasięgu obszaru zdegradowanego, przy czym nie może to być obszar całej gminy ze względu na cel delimitacji jakim jest wskazanie koncentracji badanych zjawisk. Obszarem zdegradowanym są zatem te wszystkie tereny w gminie, na które nakłada się kilka negatywnych zjawisk nie tylko społecznych, ale również negatywnych zjawisk z pozostałych sfer. Przyjęto, że aby sołectwo mogło być zaliczone do obszaru zdegradowanego muszą wystąpić dwa warunki:

- sołectwo posiada minimum dwa wskaźniki negatywne w sferze społecznej,
- łączna liczba wszystkich wskaźników sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej stanowią więcej niż 50%.

Obszar zdegradowany może być złożony z podobszarów, przy czym w każdym z tych podobszarów musi spełniać warunki stawiane obszarowi zdegradowanemu ze względu na koncentrację zespołu zjawisk negatywnych.

Na podstawie wyników analizy statystycznej wskaźników podstawowych i przyjętych warunków klasyfikacji do obszaru zdegradowanego wyznaczono: Przyrzecze 10(3), Słonowice 10(3), Koszanowo 10(2), Karsibór 9(2), Wilczkowo 9(5) oraz Pórchleb 7(2).

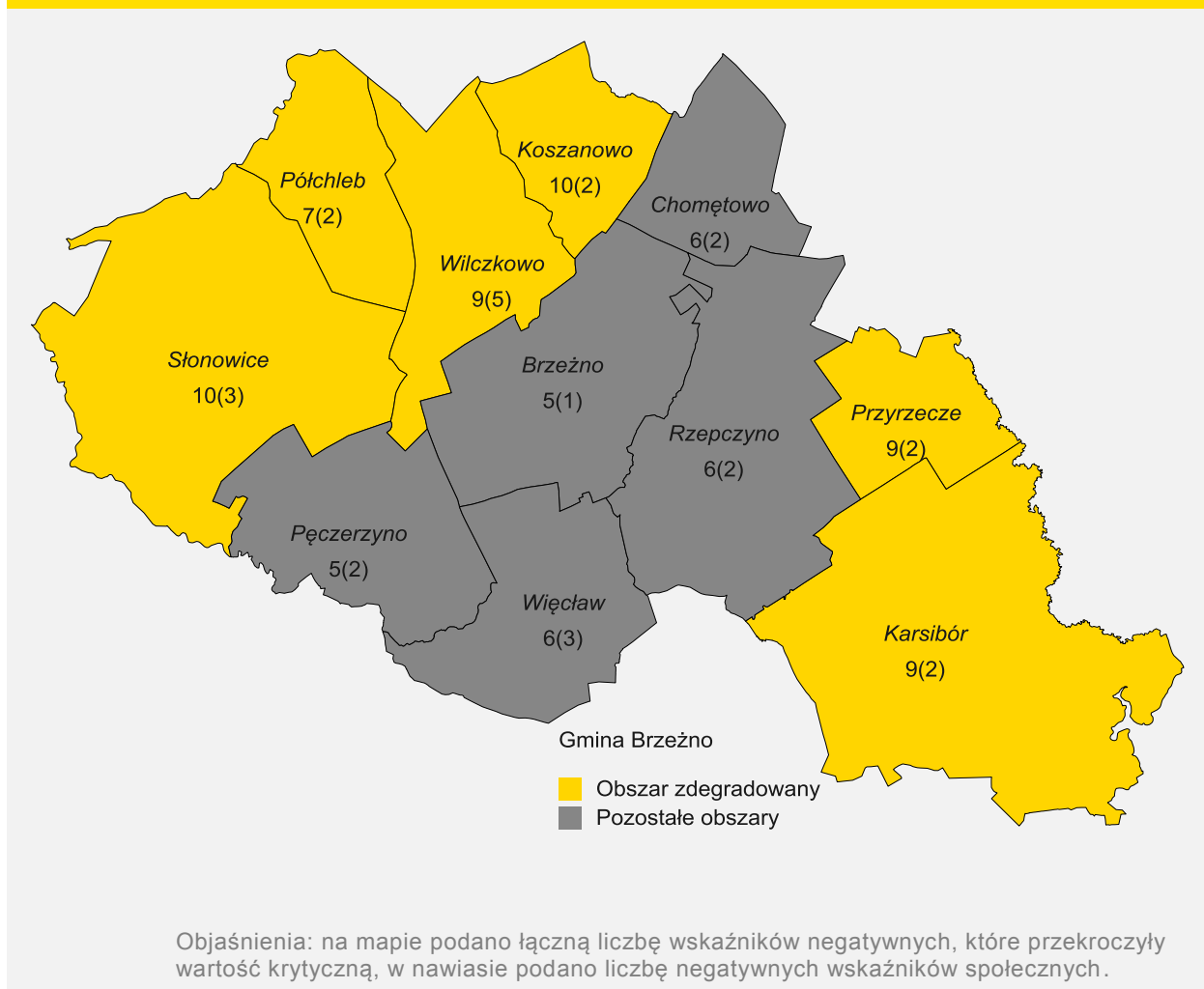
Wyznaczone obszary zdegradowane w gminie charakteryzują się kumulacją negatywnych zjawisk większości analizowanych sfer społecznej, gospodarczej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zgodnie z przyjętą metodologią w dalszej kolejności obszary te będą poddane diagnozie pogłębionej w celu rozpoznania szczegółowych problemów, których nie można było wyznaczyć opierając się o wskaźniki statystyczne zaproponowane w pierwszej części diagnozy.

Tabela 7. Charakterystyka obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

Sołectwa	Liczba wskaźników krytycznych (społeczny) ^a	Ludność [osoba]	Ludność [%]	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Obszar zdegradowany					
Słonowice	10(3)	450	15,4	1848	16,7
Koszanowo	10(2)	183	6,3	507	4,6
Przyrzecze	9(2)	82	2,8	515	4,7
Karsibór	9(2)	139	4,8	2103	19,0
Wilczkowo	9(5)	183	6,3	816	7,4
Pótleb	7(2)	98	3,4	591	5,3
Pozostałe obszary					
Brzeźno	5(1)	896	30,7	1108,69	10,0
Pęczeryno	5(2)	332	11,4	886,504	8,0
Chomętowo	6(2)	86	2,9	517,449	4,7
Rzeczyno	6(2)	336	11,5	1358,19	12,3
Więclaw	6(3)	132	4,5	818,334	7,4

^a podano łączną liczbę wskaźników negatywnych, które przekroczyły wartość krytyczną, w nawiasie podano liczbę negatywnych wskaźników społecznych

Mapa 6. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

4.

Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i lokalnych liderów – diagnoza pogłębiona

4.1. Partycypacyjna ocena obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego. Obszar rewitalizacji wyznaczono jako obszar zabudowany w obszarze zdegradowanym w oparciu o największą kumulację zjawisk problemowych oraz potencjałów rozwojowych zaobserwowanych w trakcie diagnozy pogłębionej obszaru zdegradowanego. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji jest wypadkową wielu opinii na temat problemów jak również potencjałów zlokalizowanych na terenie gminy (tabela 6). Na diagnozę pogłębioną składały się cztery obserwacje, w trakcie których zrealizowano:

- animacje lokalne z mieszkańcami,
- wywiad z Wójtem gminy,
- wywiady ankietowe z Sołtysami,
- zogniskowany wywiad grupowy.

W procesie diagnozy pogłębionej największą uwagę poświęcono mieszkańcom, z którymi wspólnie w trakcie spotkań animacyjnych we wszystkich sołectwach wykonano diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej. Podjęto jednocześnie działania animacyjne w celu określenia potencjału rozwojowego i wypracowania pomysłów na projekty, których nadrzędnym celem jest rozwiązanie wskazanych wcześniej problemów.

Konsultowano obszar rewitalizacji z liderem gminy (Wójtem), który w trakcie bezpośredniego wywiadu pogłębionego opisał funkcjonowanie gminy Brzeźno ze względu na problemy społeczne, zlokalizował je w poszczególnych miejscowościach, a także przedstawił wizję rozwiązania tych problemów i planowych działań w ramach rewitalizacji.

Przeprowadzono wywiady ze wszystkimi Sołtysami w gminie Brzeźno, którzy odpowiadając na pytania zawarte w ankiecie wskazali istotne problemy, dokonali ich oceny, a także wytypowali najpilniejsze działania odpowiadające wcześniej zdiagnozowanym problemom.

Zrealizowano zogniskowane wywiady grupowe, na które zaproszono mieszkańców, lokalnych liderów, przedsiębiorców oraz najważniejszych aktorów życia społecznego i gospodarczego w gminie. Głównym celem tych wywiadów było wspólne wypracowanie projektów i zaangażowanie różnych grup interesów w proces rewitalizacji.

Tabela 8. Obszar rewitalizacji na tle sytuacji w gminie Brzeźno

Sołectwo	Wójt [wywiad] ^a	Sołtys [wywiad] ^b	Animator [wywiad] ^c	Liczba wskaźników krytycznych (społeczny) ^d	Udział ludności [%]	Udział powierzchni sołectwa (działki zamieszkałe i inwestycyjne) [%]	Obszar [typ]
Brzeźno	2	8	3	5(1)	30,7	10,0 (0,331)	pozostały
Chomętowo		11	6	6(2)	2,9	4,7 (0,017)	pozostały
Karsibór		9	11	9(2)	4,8	19,0	zdegradowany
Koszanowo		3	4	10(2)	6,3	4,6 (0,288)	rewitalizacji
Pęczeryno		1	2	5(2)	11,4	8,0 (0,811)	rewitalizacji
Pólchleb		10	7	7(2)	3,4	5,3	pozostały
Przyrzecze		5	10	9(2)	2,8	4,7	pozostały
Rzepczyno		6	5	6(2)	11,5	12,3	pozostały
Słonowice		4	9	10(3)	15,4	16,7 (0,001)	zdegradowany
Więclaw	1	2	1	6(3)	4,5	7,4 (0,309)	rewitalizacji
Wilczkowo		7	8	9(5)	6,3	7,4	zdegradowany

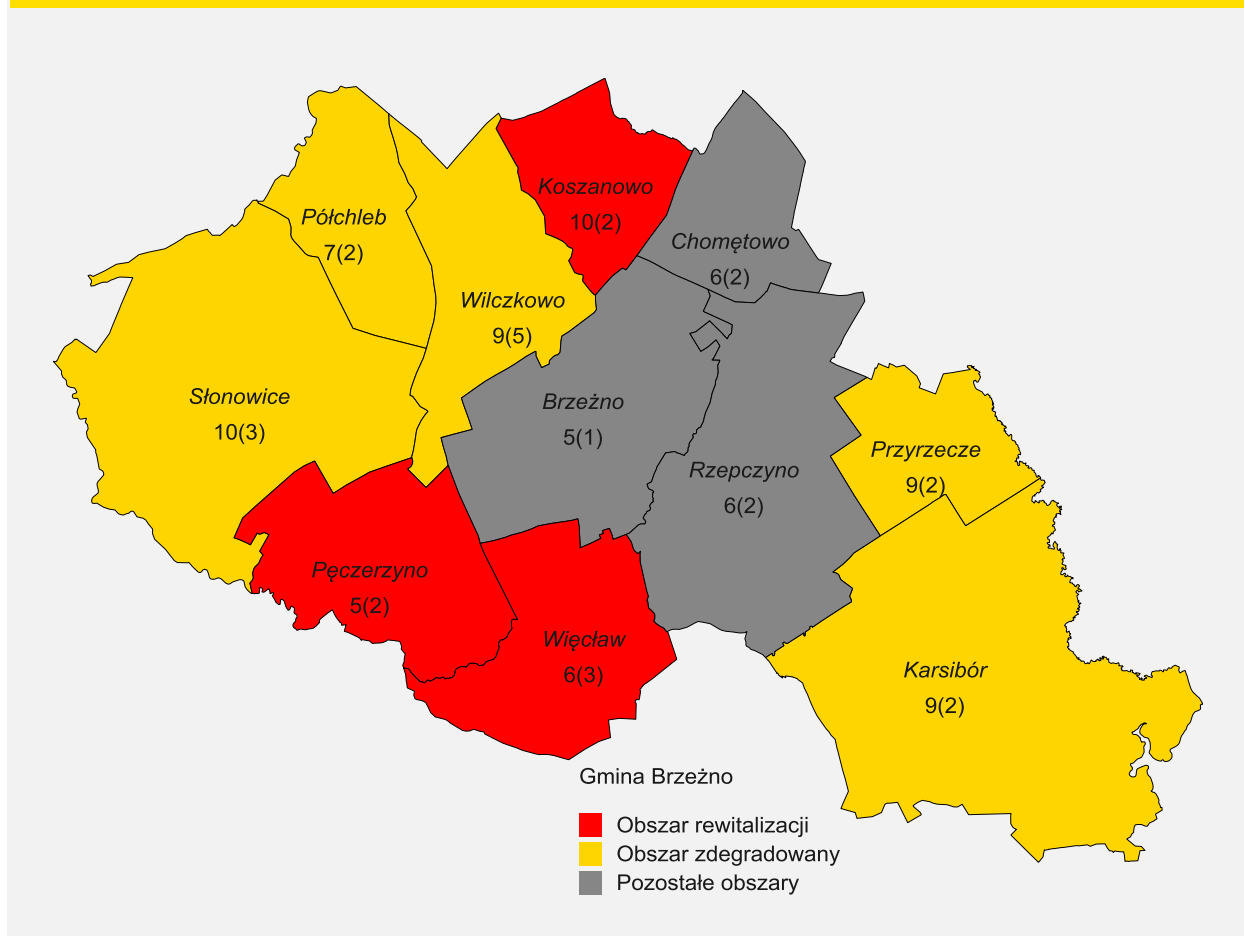
^a najpilniejsze obszary interwencji w ramach rewitalizacji

^b wyniki rankingu na podstawie ocen problemów społecznych w sołectwie

^c wyniki rankingu oceny animatora, który przeprowadził spotkania animacyjne w każdym z sołectw

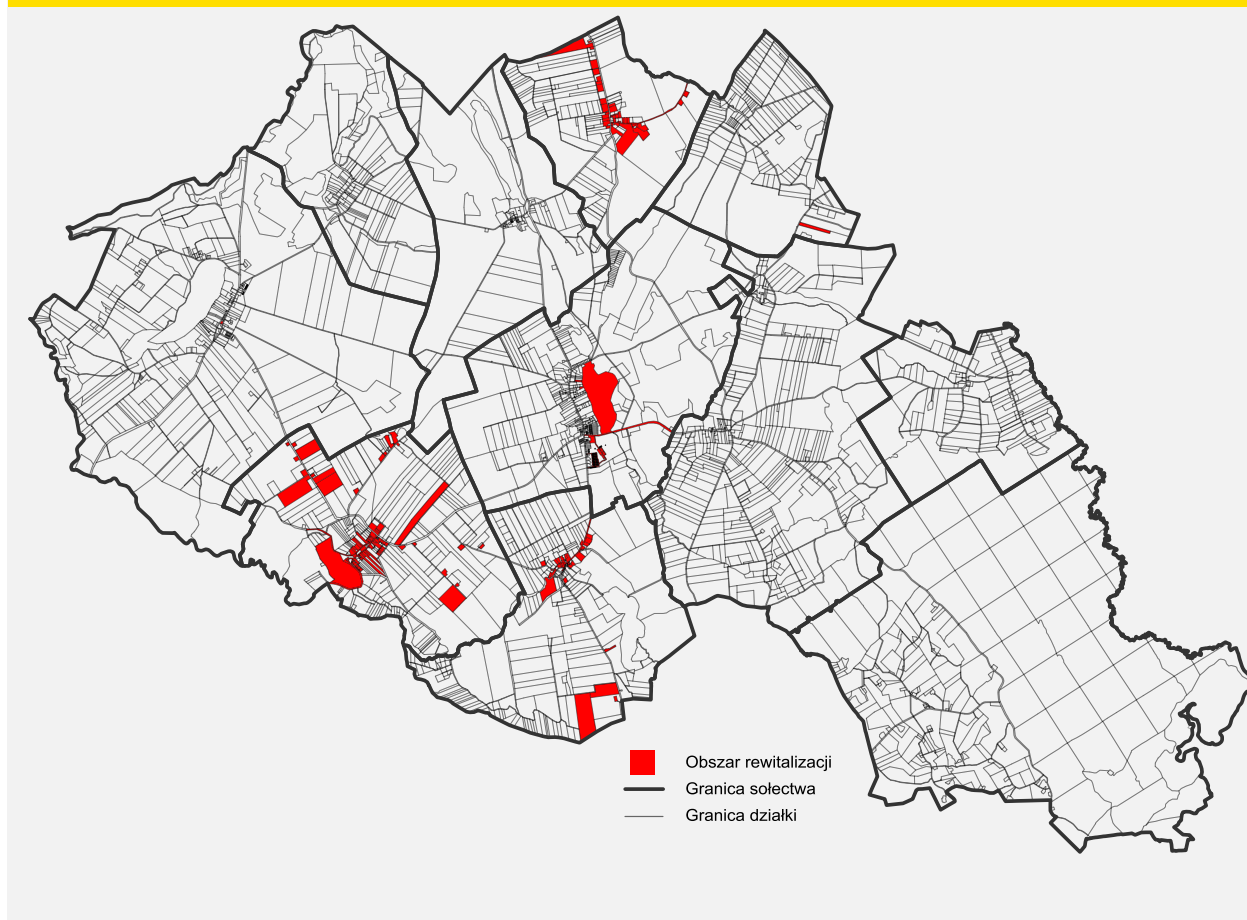
^d wyniki diagnozy statystycznej, liczba wskaźników krytycznych, w nawiasie przedstawiono wskaźniki społeczne

Mapa 7. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Brzeźno

Objaśnienia: na mapie podano łączną liczbę wskaźników negatywnych, które przekroczyły wartość krytyczną, w nawiasie podano liczbę negatywnych wskaźników społecznych.

Mapa 8. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w podziale na działki w gminie Brzeźno

Obszar rewitalizacji łącznie stanowi 1,757 % powierzchni gminy oraz zamieszkuje go łącznie 22,2 % liczby ludności gminy Brzeźno.

4.2. Obszar rewitalizacji w opinii Wójta gminy Brzeźno

Koszanowo

W opinii Wójta gminy Brzeźno sołectwo Koszanowo jest obszarem wyróżniającym się pozytywnie na tle innych sołectw tej jednostki administracyjnej głównie ze względu na widoczną poprawę estetyki i porządku, w początkowo bardzo zaniedbanej miejscowości, będącą z kolei rezultatem dużego zaangażowania się charyzmatycznego sołtysa i zgromadzonej wokół niego grupy mieszkańców. Pomimo dodatnich stron aktywności lokalnej w tym sołectwie, jak wszędzie na obszarze gminy wyraźne są tu występujące i nawarstwiający się problemy społeczne i rozwojowe (włączając w to permanentny brak uczestnictwa w sprawach lokalnych), stąd ten podobszar rewitalizacji wymaga interwencji co przy jednoczesnym wspomnianych wcześniej zaangażowaniu sołtysa i mieszkańców przynieść może pożądane zmiany w kluczowych tutaj kwestiach społecznych – dzięki większemu potencjałowi i możliwościom realizacji proponowanych przedsięwzięć ożywienia społeczno-gospodarczego. Dodatkowo, istotnym atutem dla planowanej inicjatywy rewitalizacyjnej w sołectwie jest fakt funkcjonowania relatywnie silnego środowiska gospodarczego (rzemieślniczego) z miejscami pracy dla lokalnej ludności. Czynnikiem ten (ekonomiczny, zatrudnienie) ma krytyczne znaczenie w realizacji całościowo postrzeganej rewitalizacji, a szczególnie jej kluczowego aspektu społecznego. Innymi słowy, są tutaj szczególnie korzystne warunki do przeprowadzenia procesu rewitalizacji i osiągnięcia jego celów. Tym bardziej, że osiedlają się tam też nowi (w tym bardziej zamożni) mieszkańcy z pobliskiego Świdwina, co z znajduje przełożenie na poprawę kapitału intelektualnego miejscowości. Jest to również atrybut wykorzystywany przez władze gminy w poprawie infrastruktury technicznej miejscowości poprzez współpracę z władzami Świdwina, w kontekście podłączenia sołectwa do istniejącej w pobliskim mieście sieci kanalizacyjnej. W ten sposób władze lokalne zapewniają kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji w Koszanowie.

Więclaw

W opinii Wójta sołectwo Więclaw negatywnie wyróżnia się spośród innych sołectw gminy Brzeźno głównie ze względu na niski poziom aktywności społecznej, współpracy i zaangażowania się w sprawy lokalne i podejmowania choćby niewielkich inicjatyw na rzecz miejscowej społeczności nawet pomimo funkcjonującego w gminie funduszu sołectkowego, a więc zasobu finansowego potencjalnie wykorzystywanego dla dobra wspólnego miejscowości. Mieszkańcy są zaradni, widoczny jest natomiast brak chęci współpracy, zamiast tego każdy działa na własną rękę. Brakuje tu lidera z prawdziwego

zdarzenia, który skupiłby ludność wokół siebie i współdziałał z nimi dla dobra miejscowości nawet pomimo tego, że nie jest to *stricte* miejscowość popegeerowska, a więc *gros* typowych dla takich obszarów problemów społecznych tutaj nie występuje. W sołectwie tym, wyraźne i powszechne są postawy wyczekiwania, roszczeniowe, jednocześnie z niskim poziomem operatywności i zapału w uczestnictwie w różnego typu działaniach wspólnotowych. Mieszkańcy wykazują nikłe zainteresowanie działalnością na rzecz swojego otoczenia, nawet jeśli nad jakimś projektem zaczynają pracować, to jest to tylko słomiany zapał, nie kończą już takiego przedsięwzięcia. Brak jest nawet większego entuzjazmu w udziale w imprezach organizowanych przez Urząd Gminy, szkołę, bibliotekę czy świetlice środowiskowe.

Spośród pilnych przedsięwzięć wymagających realizacji na obszarze rewitalizowanym w aspekcie społecznym wymienić należy:

- Organizowanie większej liczby imprez kulturalnych i artystycznych dla mieszkańców,
- Stworzenie ciekawej oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci młodzieży,
- Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów.

Natomiast spośród pilnych przedsięwzięć wymagających realizacji na obszarze rewitalizowanym w aspekcie ogólnym wymienić należy:

- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy) – brak jest małych przedsiębiorstw oraz zakładów rzemieślniczych, a ludzie szukają pracy poza gminą,
- Rozwijanie turystyki i agroturystyki,
- Tworzenie produktów lokalnych,
- Realizacja inwestycji drogowych – niektóre drogi nie spełniają żadnych parametrów technicznych, część dróg wymaga wymiany nawierzchni z gruntowej na utwardzoną,
- Poprawa stanu chodników/ścieżek rowerowych – obecnie brak jest jakichkolwiek ścieżek rowerowych,
- Poprawa systemu kanalizacji/wodociągowego,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Budowa/remont świetlicy wiejskiej – niezbędna jest budowa nowego Domu Kultury,
- Renowacja zabytków/miejsc historycznych – otwarcie dla zwiedzających kilku grodzisk wczesnosłowiańskich,

- Realizacja inwestycji dotyczących oświetlenia ulic – wykorzystanie technologii LED i paneli solarnych,
- Poprawa systemu łączności z najbliższym miastem,
- Informatyzacja sołectwa – zwiększenie liczby komputerów w miejscach użyteczności publicznej,
- Zagospodarowanie parków/terenów zielonych – teren wokół jeziora, budowa deptaka, ścieżki rowerowej, pól biwakowych po uprzednim uzbrojeniu tych terenów.

4.3. Charakterystyka podobszarów rewitalizacji – problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań

Przedstawione poniżej problemy i potrzeby społeczne, techniczne i ogólnorozwojowe opisywanych tutaj podobszarów rewitalizacji (Koszanowo, Pęczeryno i Więclaw) są w pierwszej kolejności pochodną ustrojowych i gospodarczych procesów transformacji systemowej, których negatywne efekty przyjęły najostrzejsze formy właśnie na obszarach popegeerowskich przy jednocześnie występującej monofunkcyjności gospodarczej, tj. wyraźnej dominacji działalności rolniczej i niedorozwoju działalności pośrednio i/lub bezpośrednio niezwiązanych z pierwszym sektorem. Gwałtowność pierwszego etapu transformacji wraz z niedostatecznym zabezpieczeniem społecznym mieszkańców, brakiem wsparcia w kierunku podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych przy niskiej chłonności lokalnego rynku pracy doprowadziła do szybkiego wzrostu bezrobocia, a kolejnych latach do ucieczki młodszych i lepiej wykształconych mieszkańców poza gminę w ramach migracji ekonomicznych lub do „dziedziczenia” biedy, niezaradności i uzależnienia od pomocy społecznej. W rezultacie pogłębiły się procesy depopulacji, starzenia a jednocześnie pogorszyły się perspektywy rozwoju gospodarczego ze względu na niski poziom przedsiębiorczości i inwestycji zewnętrznych oraz ograniczone wpływy do budżetu lokalnego, a w dalszej kolejności – słabą jakość i niedostateczne rozwinięcie infrastruktury technicznej, włączając w to brak lub niewystarczająca komunikację z pobliskimi miastami (centrami usług i potencjalnymi lokalnymi rynkami pracy dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji).

4.3.1. Podobszar rewitalizacji Koszanowo

Problemy

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Koszanowo zidentyfikowane przez Sołtysa:

- Jakość oferty kulturalnej (np. koncerty, przedstawienia, wydarzenia kulturalne),
- Dostępność do przedszkoli/żłobków,
- Zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne (np. udział w zebraniach, wyborach itp.),
- Dostępność i warunki opieki dla dzieci w żłobkach i przedszkolach,
- Uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, artystycznych,
- Możliwości podejmowania pracy przez mieszkańców (np. liczba zakładów pracy),

- Atrakcyjność walorów przyrodniczych,
- Jakość i atrakcyjność drzewostanu i terenów zielonych w regionie (np. parków),
- Stan chodników/ścieżek rowerowych,
- Stan miejsc publicznych (np. park, boisko, bulwar itp.),
- Stopień dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Dostępność do biblioteki.

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Koszanowo zidentyfikowane przez mieszkańców:

- Brak kanalizacji,
- Niesprawna melioracja,
- Zły stan chodników,
- Brak boiska,
- Zbyt mała świetlica (tylko 16m²),
- Brak placu zabaw,
- Brak przejścia dla pieszych i progów zwalniających,
- Zły stan dróg gminnych,
- Brak komunikacji publicznej,
- Niedostateczne oświetlenie ulic,
- Brak zajęć animacyjnych dla wszystkich grup wiekowych.

Potrzeby

Najważniejsze potrzeby podobszaru rewitalizacji Koszanowo zidentyfikowane przez Sołtysa:

- Organizowanie większej liczby imprez kulturalnych/artystycznych dla mieszkańców,
- Zwiększenie bezpieczeństwa,
- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów,
- Organizowanie szkoleń zawodowych i doskonalących na rynku pracy dla mieszkańców,
- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy),
- Wsparcie i promocja regionalnych przedsiębiorców (np. wytwarzających produkty lokalne),
- Tworzenie nowych produktów lokalnych,
- Zagospodarowanie parków/terenów zielonych,

- Zorganizowanie ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych,
- Budowa/remont świetlicy wiejskiej,
- Zwiększenie dostępności do Internetu w miejscach użyteczności publicznej (np. szkole, bibliotece, ośrodku kultury),
- Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Informatyzacja (zwiększenie liczby komputerów w miejscach użyteczności publicznej),
- Budowa/remont placów zabaw dla dzieci.

Potencjały i ciężenia funkcjonalne

Poza wymienionymi niżej potencjałami rozwoju podobszaru rewitalizacji Koszanowo wskazanymi przez mieszkańców, należy podkreślić, iż w miejscowości zlokalizowany jest jeden z niewielu zakładów produkcyjnych/rzemieślniczych niebędący firmą jednoosobową, a zatrudniający ludność nie tylko z samego Koszanowa, ale i innych sołectw (w tym rewitalizowanych – Pęczeryno). Niewątpliwie jest jednym z istotnym potencjałów dla realizacji celów rewitalizacji społecznej na tym terenie. Podobną rolę, choć w bardziej ograniczonym zakresie (sezonowo) pełnić też mogą istniejące tutaj wielkotowarowe gospodarstwa rolne zatrudniające pracowników sezonowych. W aspekcie (codziennych) dojazdów do pracy ciężenia mieszkańców Koszanowa przybierają charakterystyczny kształt dla gmin typowo rolniczych i przemieszczenia wahałkowe odbywają się głównie do miejscowości gminnej – Brzeźna, ale (ze względu na słabość i niski stopień zróżnicowania lokalnej gospodarki) przede wszystkim do pobliskiego Świdwina. Podobnie jest w przypadku dojazdów dzieci i młodzieży do szkół, jako że odbywają się one do zespołu szkół w Brzeźnie, a starszych dzieci do Świdwina. W aspekcie dojazdów do handlu i usług, podstawowe potrzeby mogą być zaspokajane w lokalnym sklepie w Koszanowie lub w sklepach w miejscowości gminnej (podobnie potrzeby w zakresie usług podstawowych), podczas gdy bardziej wyspecjalizowane są z reguły świadczone w Świdwinie, a nawet w Kołobrzegu (wybrani lekarze specjaliści).

Krytyczne potencjały podobszaru rewitalizacji Koszanowo zidentyfikowane przez mieszkańców:

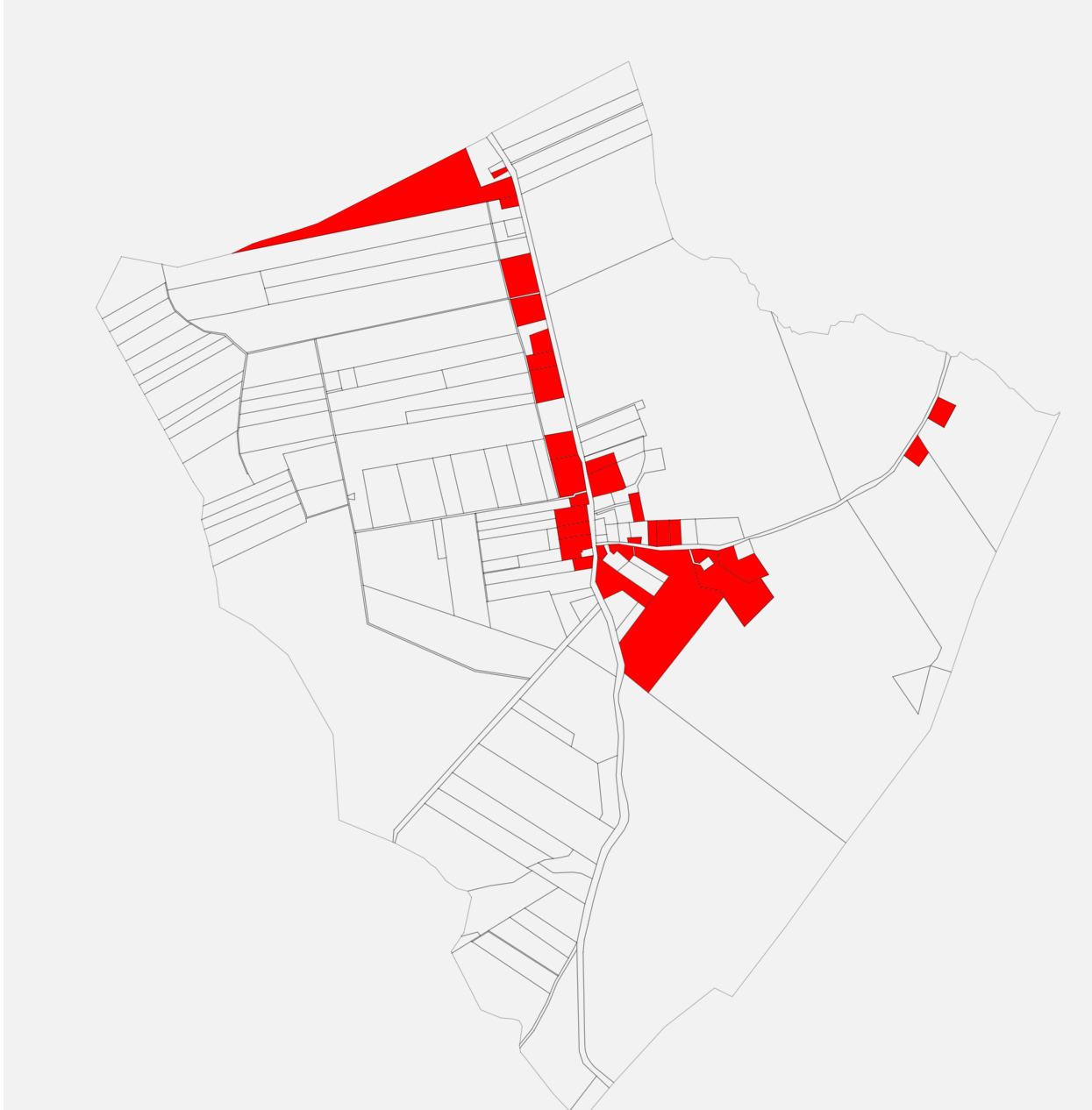
- Zasoby ludzkie,
- Miejsce na boisko i plac zabaw,
- Ładnie zagospodarowane centrum wsi.

Propozycje rozwiązań

Rozwiązania zdiagnozowanych problemów podobszaru rewitalizacji Koszanowo proponowane przez mieszkańców:

- Remont melioracji,
- Budowa kanalizacji,
- Remont dróg gminnych i poprawa stanu chodników, zapewnienie bezpieczeństwa poprzez montaż progów zwalniających i narysowanie przejścia dla pieszych na drodze powiatowej,
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej boisko i nowej świetlicy w celu integracji mieszkańców, w którym można by realizować działania aktywizacyjne dla mieszkańców,
- Uruchomienie komunikacji publicznej,
- Organizacja zajęć, działań aktywizacyjnych dla wszystkich grup wiekowych,
- Działania profilaktyczne przeciwdziałające alkoholizmowi.

Mapa 9. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Koszanowo

4.3.2. Podobszar rewitalizacji Pęczeryno

Problemy

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Pęczeryno zidentyfikowane przez Sołtysa:

- Poziom aktywności społecznej (np. działanie mieszkańców w organizacjach społecznych, kołach, grupach artystycznych itp.),
- Jakość oferty kulturalnej (np. koncerty, przedstawienia, wydarzenia kulturalne),
- Poziom wykształcenia mieszkańców,
- Odsetek młodych osób wśród ogółu mieszkańców,
- Stan dróg,
- Dostępność transportu publicznego w sołectwie (np. przystanki, autobusy),
- Możliwość dojazdu do większego miasta (bliskość aglomeracji).

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Pęczeryno zidentyfikowane przez mieszkańców:

- Zły stan dróg gminnych we wsi i do kolonii Pęczeryno,
- Brak chodników we wsi,
- Brak infrastruktury nad jeziorem,
- Renowacja elementów wewnątrz kościoła,
- Niedostateczne oświetlenie ulic,
- Brak siłowni zewnętrznej,
- Słabo wyposażona świetlica wiejska,
- Brak ścieżki rowerowej,
- Zaśmiecanie wsi przez mieszkańców,
- Brak komunikacji publicznej,
- Brak kanalizacji w koloniach sołectwa,
- Brak zajęć dla młodzieży i seniorów.

Potrzeby

Najważniejsze potrzeby podobszaru rewitalizacji Pęczeryno zidentyfikowane przez sołtysa:

- Zorganizowanie funduszu stypendialnego dla wybitnych młodych ludzi,
- Zorganizowanie funduszu lokalnego,
- Organizowanie szkoleń z zakresu rozwijania kompetencji miękkich dla mieszkańców,
- Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów,

- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy),
- Wsparcie i promocja regionalnych przedsiębiorców (np. wytwarzających produkty lokalne),
- Rozwijanie turystyki i agroturystyki,
- Tworzenie nowych produktów lokalnych,
- Poprawa estetyki,
- Zagospodarowanie parków/terenów zielonych,
- Zorganizowanie ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych,
- Budowa/remont świetlicy wiejskiej,
- Renowacja zabytków/miejsc historycznych,
- Zwiększenie dostępności do Internetu w miejscach użyteczności publicznej (np. szkole, bibliotece, ośrodku kultury),
- Realizacja inwestycji dotyczących oświetlenia ulic,
- Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Poprawa systemu łączności z najbliższym miastem,
- Informatyzacja (zwiększenie liczby komputerów w miejscach użyteczności publicznej),
- Budowa/remont placów zabaw dla dzieci.

Potencjały i ciążenia funkcjonalne

Poza wymienionymi niżej potencjałami rozwoju podobszaru rewitalizacji Pęczeryno wskazanymi przez mieszkańców, należy podkreślić, iż w miejscowości brak jest zakładów produkcyjnych i usługowych, które zatrudniałyby miejscową ludność. Do pewnego stopnia rolę taką, choć ograniczonym zakresie, pełnić mogą istniejące tutaj wielkotowarowe gospodarstwa rolne angażujące pracowników sezonowych. W aspekcie (codziennych) dojazdów do pracy ciążenia mieszkańców Pęczeryna poza migracjami wahałowymi do innych wsi gminy Brzeżno (Słonowice, Koszanowo), w których zlokalizowano zakłady rzemieślnicze, przybierają charakterystyczny kształt dla gmin typowo rolniczych i przemieszczenia wahałowe odbywają się głównie do miejscowości gminnej – Brzeżna, ale (ze względu na słabość i niski stopień zróżnicowania lokalnej gospodarki) przede wszystkim do pobliskiego Świdwina. Podobnie jest w przypadku dojazdów dzieci i młodzieży do szkół, jako że odbywają się one do zespołu szkół w Brzeżnie, a starszych dzieci do Świdwina. W aspekcie dojazdów do handlu i usług, podstawowe potrzeby mogą być zaspokajane w lokalnym sklepie w Koszanowie lub w sklepach w miejscowości gminnej (podobnie potrzeby w zakresie usług podstawowych), podczas gdy bardziej wyspecjalizowane są z reguły świadczone w Świdwinie, a nawet w Kołobrzegu i Szczecinie (wybrani lekarze specjaliści).

Krytyczne potencjały podobszaru rewitalizacji Pęczerzyno zidentyfikowane przez mieszkańców:

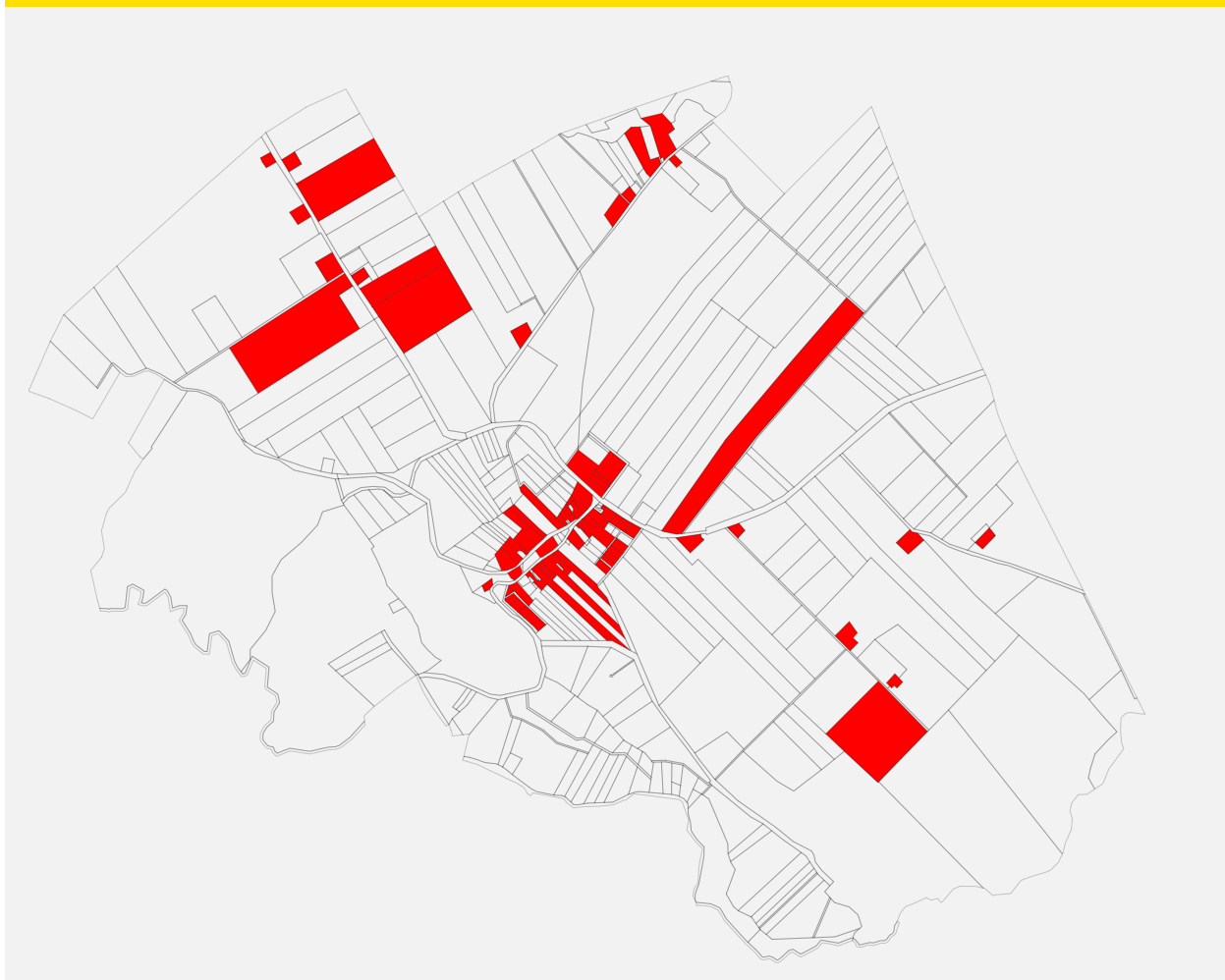
- Jezioro,
- Plac zabaw i boisko,
- Ładny kościół zabytkowy,
- Piękny teren do zagospodarowania wokół jeziora do rozwoju turystyki,
- Świetlica wiejska.

Propozycje rozwiązań

Rozwiązania zdiagnozowanych problemów podobszaru rewitalizacji Pęczerzyno proponowane przez mieszkańców:

- Remont dróg i budowa chodników,
- Budowa kanalizacji,
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej nad jeziorem i utworzenie ścieżki rowerowej wokół jeziora przyczyni się do rozwoju turystyki i pobudzi mieszkańców do aktywności,
- Uruchomienie komunikacji publicznej,
- Modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej w celu organizacji działań aktywizacyjnych,
- Organizacja zajęć, działań aktywizacyjnych dla młodzieży i seniorów,
- Zajęcia z edukacji ekologicznej.

Mapa 10. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Pęczeryno

4.3.3. Podobszar rewitalizacji Więclaw

Problemy

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Więclaw zidentyfikowane przez sołtysa:

- Stan chodników/ścieżek rowerowych,
- Poziom bezpieczeństwa,
- Jakość oferty kulturalnej (np. koncerty, przedstawienia, wydarzenia kulturalne),
- Poziom przedsiębiorczości mieszkańców (np. chęć podejmowania pracy, własna działalność),
- Poziom zamożności mieszkańców,
- Dbalność mieszkańców o czystość środowiska naturalnego,
- Stan dróg,
- Stan kanalizacji,
- Stan wodociągów,
- Stan zabytków/miejsc historycznych (np. kościoła),
- Oświetlenie ulic.

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji Więclaw zidentyfikowane przez mieszkańców:

- Przeciekający dach zabytkowego kościoła,
- Niszczące ławki i drzwi w zabytkowym kościele,
- Zły stan dróg gminnych,
- Zły stan świetlicy wiejskiej,
- Brak chodnika przy drodze wojewódzkiej, zagrożenie dla życia, nadmierna prędkość samochodów na drodze przebiegającej przez miejscowość,
- Brak umiejętności wykorzystania walorów przyrodniczych wokół jeziora,
- Brak zajęć dla dzieci, brak pani świetlicowej z prawdziwego zdarzenia,
- Brak kanalizacji,
- Brak komunikacji publicznej,
- Brak siłowni zewnętrznej,
- Bardzo niska aktywność społeczna,
- Niewystarczające oświetlenie we wsi.

Potrzeby

Najważniejsze potrzeby podobszaru rewitalizacji Więclaw zidentyfikowane przez Sołtysa:

- Realizacja inwestycji dotyczących oświetlenia ulic,
- Zwiększenie bezpieczeństwa,

- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie szkoleń zawodowych i doskonalących na rynku pracy dla mieszkańców,
- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy),
- Wsparcie i promocja regionalnych przedsiębiorców (np. wytwarzających produkty lokalne),
- Rozwijanie turystyki i agroturystyki,
- Tworzenie nowych produktów lokalnych,
- Poprawa estetyki,
- Zagospodarowanie parków/terenów zielonych,
- Zorganizowanie ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych,
- Renowacja zabytków/miejsc historycznych.

Potencjały i ciężenia funkcjonalne

Poza wymienionymi niżej potencjałami rozwoju podobszaru rewitalizacji Więclaw wskazanymi przez mieszkańców, należy podkreślić, iż w miejscowości zlokalizowany jest zakład przetwórstwa drzewnego zatrudniający kilku pracowników. Bez wątpienia stanowi on jeden z istotnym potencjałów dla realizacji celów rewitalizacji społecznej na tym terenie. Podobną rolę, choć w bardziej ograniczonym zakresie (sezonowo) pełnić też mogą istniejące tutaj wielkotowarowe gospodarstwa rolne zatrudniające pracowników sezonowych. W aspekcie (codziennych) dojazdów do pracy, ciężenia mieszkańców Więclawia przybierają charakterystyczny kształt dla gmin typowo rolniczych i przemieszczenia wahadłowe odbywają się głównie do miejscowości gminnej – Brzeźna, ale (ze względu na słabość i niski stopień zróżnicowania lokalnej gospodarki) przede wszystkim do pobliskiego Świdwina, ale i bardziej odległych ośrodków miejskich podobnej wielkości – Łobza i Drawska Pomorskiego. Podobnie jest w przypadku dojazdów dzieci i młodzieży do szkół, jako że odbywają się one do zespołu szkół w Brzeźnie, a starszych dzieci do Świdwina. W aspekcie dojazdów do handlu i usług, podstawowe potrzeby mogą być zaspokajane w lokalnym sklepie w Koszanowie lub w sklepach w miejscowości gminnej (podobnie potrzeby w zakresie usług podstawowych), podczas gdy bardziej wyspecjalizowane są z reguły świadczone w Świdwinie, Łobzie, Drawsku pomorskim, a nawet w Kołobrzegu (wybrani lekarze specjaliści).

Krytyczne potencjały podobszaru rewitalizacji Więclaw zidentyfikowane przez mieszkańców:

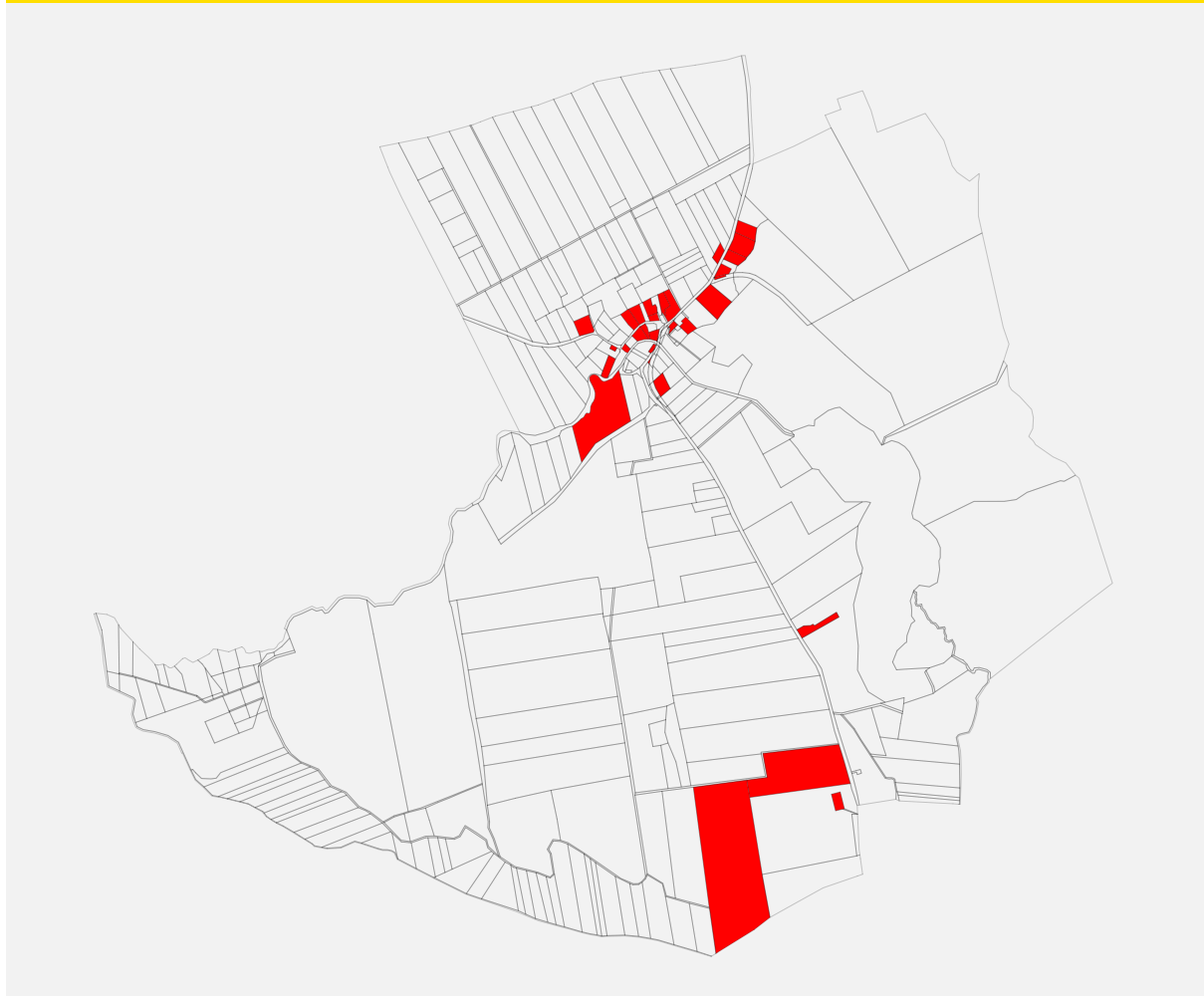
- Jezioro,
- Plac zabaw, boisko, miejsce do grillowania,
- Ładny kościół zabytkowy,
- Piękny teren do zagospodarowania wokół jeziora do rozwoju turystyki,
- Świetlica wiejska.

Propozycje rozwiązań

Rozwiązania zdiagnozowanych problemów podobszaru rewitalizacji Więclaw proponowane przez mieszkańców:

- Kapitałny remont kościoła w celu zachowania dziedzictwa lokalnego wraz z murem wokół kościoła,
- Remont dróg gminnych,
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej nad jeziorem i oczyszczenie brzegu jeziora,
- Uruchomienie komunikacji publicznej,
- Termomodernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej w celu organizacji działań aktywizacyjnych, wymiana ogrzewania na gazowe oraz jej remont,
- Zatrudnienie pani świetlicowej – prawdziwej animatorki, która pobudzi ludzi do działania,
- Organizacja zajęć, działań aktywizacyjnych dla młodzieży i seniorów,
- Zwiększenie bezpieczeństwa na drodze wojewódzkiej poprzez budowę chodnika dla pieszych, przejścia dla pieszych oraz sygnalizatora lub progów zwalniających oraz zwiększenie liczby latarni,
- Budowa siłowni zewnętrznej.

Mapa 11. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Więclaw

5.

Wizja, cele i kierunki działania

5.1. Wizja

Wizja obszaru rewitalizacji Gminy Brzeźno obrazuje stan docelowy tego obszaru w 2023 roku tj. po przeprowadzeniu zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, zmierzających do odbudowania oraz nadania mu nowych funkcji.

Wizja stanowi obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023. Poprzez konsekwentne, przemyślane działania systemowe, wdrażane etapami, przy udziale społeczeństwa po zakończeniu procesu rewitalizacji obszar objęty interwencją będzie miejscem przyjaznym mieszkańcom, bezpiecznym, atrakcyjnym i chętnie odwiedzanym. Rewitalizowanym przestrzeniom w gminie zostaną nadane nowe funkcje poprzez realizację wskazanych w Programie projektów. Wizja wypełnia następujące cechy:

- ukierunkowanie – które umożliwi weryfikację zgodności bieżących działań z długofalowymi zamierzeniami i wartościami,
- integrowanie – wartość, która ogniskuje współpracę,
- inspirowanie – zachęcanie do wprowadzania innowacji pozwalających na lepsze, tańsze wcielenie w życie zamierzeń zawartych w wizji.

Wizja rewitalizacji gminy Brzeźno została nakreślona z myślą o różnych grupach interesariuszy, którzy będą adresatami planowanych zmian na tym obszarze. Najważniejszymi grupami/beneficjentami rewitalizacji będą mieszkańcy Gminy, firmy, instytucje i organizacje społeczne. Obszar rewitalizacji w gminie Brzeźno stanowią trzy wyodrębnione podobszary (Koszanowo, Więclaw, Pęczeryzno), które są jednocześnie sołectwami. Przedstawione w rozdziale 4 uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne, podobna charakterystyka podobszarów rewitalizacji zaprezentowana w części diagnostycznej miała wpływ na kontekst planistyczny. Wskazane zasoby i potencjały podobszarów Koszanowo, Więclaw, Pęczeryzno cechują się wysokim poziomem korelacji co pozwoliło na zbudowanie jednej wizji oraz jednego spójnego zestawu celów przypisanych wszystkim podobszynom rewitalizacji.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest ściśle związana z uwarunkowaniami funkcjonalnymi, gminy Brzeźno. Wymienione obszary stanowią bowiem pochodną ustrojowych i gospodarczych procesów transformacji systemowej, których negatywne efekty przyjęły najostrejsze formy właśnie na obszarach popegeerowskich przy wyraźnej dominacji działalności rolniczej i niedorozwoju działalności nie związanej z tym sektorem. Wskazane obszary charakteryzują się dużym bezrobociem, odpływem młodszych i lepiej wykształconych mieszkańców, czy też niezaradności i uzależnienia mieszkańców od pomocy społecznej. W rezultacie na tych terenach pogłębiły się procesy depopulacji, starzenia a jednocześnie pogorszyły się

perspektywy rozwoju gospodarczego z uwagi na niski poziom przedsiębiorczości i inwestycji zewnętrznych, słabą jakość i niedostateczne rozwinięcie infrastruktury technicznej.

Konsekwencją zaprezentowanego stanu rzeczy jest występowanie problemów i stanu kryzysowego na wskazanych podobszarach o podobnym charakterze (związanym z tymi samymi procesami i zjawiskami). Wizja rozwoju obszaru objętego rewitalizacją, tworzona była podczas prac warsztatowych, przy uwzględnieniu przedstawionych w Programie prac diagnostycznych i analitycznych. Uzgodniono, że rewitalizacja gminy Brzeźno opierać się będzie o następujące wartości:

- podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej,
- aktywizację i mobilizację społeczności lokalnej,
- zapewnienie warunków do przyciągania nowych przedsiębiorców i tworzenia nowych miejsc pracy,
- włączenia osób młodych i starszych w życie społeczne i kulturalne gminy,
- tworzenie przestrzeni publicznej i rozwiązań zapewniających mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa,
- rozwijanie rekreacji i turystyki (agroturystyki) na bazie posiadanych zasobów, jakimi są walory naturalne,
- bezpieczeństwo obszaru dla mieszkańca i turysty,
- przywrócenie estetyki i ładunku architektonicznego poprzez realizację inwestycji,
- poszanowanie środowiska naturalnego.

Biorąc powyższe pod uwagę wizja stanu obszaru przyjętego obszaru rewitalizacji w perspektywie roku 2023 została zdefiniowana w sposób następujący:

***W 2023 roku obszar rewitalizacji w gminie Brzeźno będzie obszarem:
o uporządkowanej i funkcjonalnie zagospodarowanej przestrzeni
publicznej,
wysokiej jakości życia mieszkańców oraz ograniczonym występowaniu
ubóstwa i patologii społecznych,
konkurencyjnym pod względem gospodarczym i przyjaznym dla
przedsiębiorców, zarówno już działających, jak i planujących założyć
działalność gospodarczą.***

Tak sformułowana wizja stanowi projekcję przyszłości, do jakiej powinna dążyć zarówno społeczność lokalna jak i samorząd. Wizja rewitalizacji gminy Brzeżno wskazuje na efektywne i skuteczne sposoby wykorzystania potencjałów na rzecz tworzenia optymalnych warunków życia i dobrostanu mieszkańców gminy. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzeżno na lata 2017-2023 jest dokumentem o znaczeniu strategicznym i operacyjnym, jednocześnie w związku z jego dziedzinowym charakterem zawartość treściowa wizji koresponduje z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023-2027). We wzmiankowanym opracowaniu czytamy m.in., że „Gmina Brzeżno, zarządzana w sposób partnerski przy aktywnym udziale społeczeństwa, w efektywny sposób wykorzystująca posiadany potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy w celu stworzenia dogodnych warunków do życia mieszkańcom, harmonijnego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rekreacji” (Strategia Rozwoju Gminy ... 2014, s. 145). Wskazany fragment stanowił wyraźną sugestię na etapie opracowywania wizji obszaru rewitalizacji w gminie Brzeżno, która koncentruje się na czynnikach społecznych związanych z jakością życia mieszkańców. Zaproponowana wizja spójna również z celami strategicznymi i przypisanymi do nich celami operacyjnymi ww. dokumentu. Można tu wymienić m.in. Cel strategiczny 1 „Zapewnienie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej gminy”: cel operacyjny „Aktywizacja i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku”; Cel strategiczny nr 3 „Wspieranie rozwoju rekreacji i turystyki na bazie podstawowych zasobów, jakimi są walory naturalne”; Cel strategiczny nr 5 „Tworzenie przestrzeni publicznej i kompleksowych rozwiązań zapewniających integrację mieszkańców i poczucie bezpieczeństwa”; Cel strategiczny nr 4 „Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacja zaniedbań w zakresie ochrony środowiska”.

W wyniku realizacji powyższej wizji poprawie ulegnie jakość życia mieszkańców gminy Brzeżno, nie tylko obszarów zdegradowanych, objętych rewitalizacją, ale również w wyniku efektu synergicznego, nastąpi wzrost stopy życiowej wszystkich mieszkańców Gminy. Stanie się to impulsem do jej rozwoju. Udział mieszkańców w organizowanych spotkaniach, imprezach kulturalnych i rekreacyjnych wpłynie na stworzenie i nawiązanie wspólnotowych relacji. Odnowa zdegradowanej przestrzeni przyczyni się do poprawy estetyki całego obszaru gminy Brzeżno.

5.2. Cele i kierunki działania

Głównym celem rewitalizacji gminy Brzeźno jest ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji oraz wzmocnienie jego wewnętrznego potencjału, poprzez kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, przestrzeni i środowiska naturalnego.

Dokonując wyboru zarówno celów strategicznych, jak też kierunków działań, kierowano się przede wszystkim zdiagnozowanymi potrzebami obszaru rewitalizacji, w kontekście problemów i potencjałów, które tam występują. Pod uwagę zostały też wzięte propozycje działań dotyczących zmian na tym obszarze, które zgłaszane były podczas warsztatów, konsultacji społecznej, debat itp. Kluczowe znaczenie dla powodzenia procesów rewitalizacji w Brzeźnie mają cele i działania dotyczące sfery społecznej, zmierzające do osiągnięcia spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej oraz zatrudnienia. Ich dopełnieniem są działania, które przyczynią się do ożywienia i wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości i lepszego dopasowania oferty produkcyjno-usługowo-handlowej do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji i pozostałych użytkowników tej przestrzeni. Zapisy tego rozdziału są wypadkową przeprowadzonej szczegółowej diagnozy obszaru wsparcia, której efektem było ustalenie obszaru rewitalizacji składającego się z trzech podobszarów Koszanowo, Więclaw, Pęczerzyno.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 wyznaczone zostały cztery główne cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań, do których należą:

Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców.

Cel rewitalizacji 2. Zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Cel rewitalizacji 3. Wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej.

Cel rewitalizacji 4. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.

Wskazane cele rewitalizacji są ukierunkowane na osiągnięcie wizji w perspektywie do roku 2023 i poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem ich dobrostanu. Poniżej przedstawiono charakterystykę wyznaczonych celów wraz z dedykowanymi działaniami. Dla każdego z powyższych celów określone

zostały działania. Istotą Programu Rewitalizacji w gminie Brzeźno jest zaplanowanie i wdrożenie działań, których realizacja przyczyni się do usuwania przyczyn degradacji obszaru gminy i wspierania jej rozwoju. Celem twórców dokumentu było żeby został on priorytetowym narzędziem wspierającym zarządzanie w gminie i umożliwił całkowite wykorzystanie stojących przed gminą możliwości na rozwiązanie kluczowych dla niej problemów. Program jest nastawiony na realizację tych działań, dla których uda się stworzyć stabilne fundamenty współpracy samorządu terytorialnego, społeczności lokalnej oraz inwestorów zewnętrznych.

Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców.

Głównym elementem tego celu rewitalizacji jest wzmocnienie kapitału społecznego, który jest niedostateczny. Jego poziom ma ograniczony charakter ze względu na funkcjonowanie stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji. Wskazany cel wskazuje na konieczność ożywienia społecznego poprzez budowę kapitału społecznego zarówno pomiędzy członkami jednej grupy społecznej (bonding), jak i pomiędzy osobami należącymi do różnych społeczności (bridging).

Poniżej znajdują się kierunki działań dedykowane dla niniejszego celu :

- Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji.
- Wzmocnienie integracji i budowanie więzi społecznych.
- Włączenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych.
- Tworzenie zintegrowanej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
- Przeciwdziałanie niekorzystnym przemianom demograficznym i społecznym.
- Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją,
- Wzrost oferty edukacyjnej i działań aktywizujących dla wszystkich grup mieszkańców.

Cel rewitalizacji 2. Zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Wskazany cel strategiczny odnosi się do zbudowania interwencji, która będzie ukierunkowana na osoby borykające się z trudnościami życiowymi rzutującymi m.in. na poziom ubóstwa, bezrobocie. Z punktu widzenia efektywności interwencji, cel ten jest komplementarny w stosunku do pozostałych i koncentruje się na dokonaniu pozytywnej zmiany jakościowej na obszarze rewitalizacji. W obrębie niniejszego celu strategicznego

znajduje się całość zagadnień związanych z pomocą społeczną i wsparciem instytucjonalnym dla osób potrzebujących i znajdujących się w trudnej sytuacji. Poniżej przedstawiono kierunki działań, mające na celu ograniczenie zjawisk patologicznych – zniwelowanie wykluczenia społecznego:

- Przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- Wzrost jakości edukacji, w tym osób starszych,
- Rozwój partycypacji społecznej i nowoczesnych form dialogu obywatelskiego.

Cel rewitalizacji 3. Wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej.

Wskazany cel odnosi się do zbudowania takich działań które przyczynią się do wzrostu aktywności gospodarczej i zawodowej mieszkańców. W obrębie niniejszego celu znajdują się zagadnienia związane ze wsparciem aktywności gospodarczej i zawodowej mieszkańców poprzez tworzenie instytucjonalnych i lokalowych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. Istotnym elementem tego celu jest wzrost aktywności zawodowej mieszkańców

Poniżej znajdują się kierunki działań dedykowane dla niniejszego celu :

- Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz tworzenia miejsc pracy,
- Wspieranie aktywności ekonomicznej mieszkańców,
- Wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców.
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości (w tym regionalnych przedsiębiorców),

Cel rewitalizacji 4. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Stanowi ona podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych oraz jej jakość warunkuje możliwości związane z wdrażaniem i realizacją poszczególnych zadań (tworzeniem oferty kulturalnej, rozwijanie profesjonalizowanych usług społecznych). Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Wysoka jakość infrastruktury społecznej korzystnie wpływa na system edukacji jego jakość, co w efekcie przekłada się na rozwój gospodarki. W kontekście potrzeb i uwarunkowań obszaru rewitalizacji istotne znaczenie

mają m.in. bazy szkół, przedszkoli oraz świetlic wiejskich. Poniżej znajdują się kierunki dla niniejszego celu rewitalizacji:

- Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, sakralnych (tj. budowa centrum kultury, modernizacja kościoła),
- Tworzenie infrastruktury spędzania czasu wolnego (np. budowa świetlicy, placu zabaw, zagospodarowanie terenu nad jeziorem),
- Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców (tj. poprawa stanu dróg i chodników),
- Poprawa funkcjonalności miejsc spędzania czasu wolnego – dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Nadanie obiektom zdegradowanym nowych funkcji społecznych.
- Budowa obiektów o nowych funkcjach społecznych (tj. budowa siłowni zewnętrznej).

6.

Lista projektów rewitalizacyjnych

6.1. Główne projekty rewitalizacyjne dotyczące obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji

W przedmiotowej części Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno ujęto, główne planowane projekty rewitalizacyjne a w pkt 6.2. przedstawiona została lista projektów uzupełniająca. Dzięki temu wskazany dokument stanowi konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne kompleksowe oddziaływanie na zjawiska kryzysowe które zostały zidentyfikowane na etapie diagnozy. Zaplanowane do realizacji projekty mają na celu niwelację zdiagnozowanych wcześniej problemów na obszarze rewitalizacji. Ich zakres został poparty partycypacją społeczną w ramach przeprowadzonych konsultacji i przekazanych przez mieszkańców uwag, wniosków i propozycji.

Przed przystąpieniem do opracowywania tej części Programu zostały zebrane „Robocze karty działania podstawowego”, zawierające inwestycje najpilniejsze do realizacji w danym podobszarze. Przedstawiono je poniżej według podobszarów. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 zgłoszono 13 projektów, są nimi (w podziale na podobszary):

Podobszar Kaszanowo:

1. Odwodnienie terenu sportowo-rekreacyjnego miejscowości Koszanowo.
2. Modernizacja chodników na terenie miejscowości Koszanowo.
3. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Brzeźnie.

Podobszar Pęczeryno:

4. Modernizacja drogi Pęczeryno-Tarnowo.
5. Modernizacja chodników w miejscowości Pęczeryno.
6. Modernizacja sieci wodociągowej.

Podobszar Więclaw:

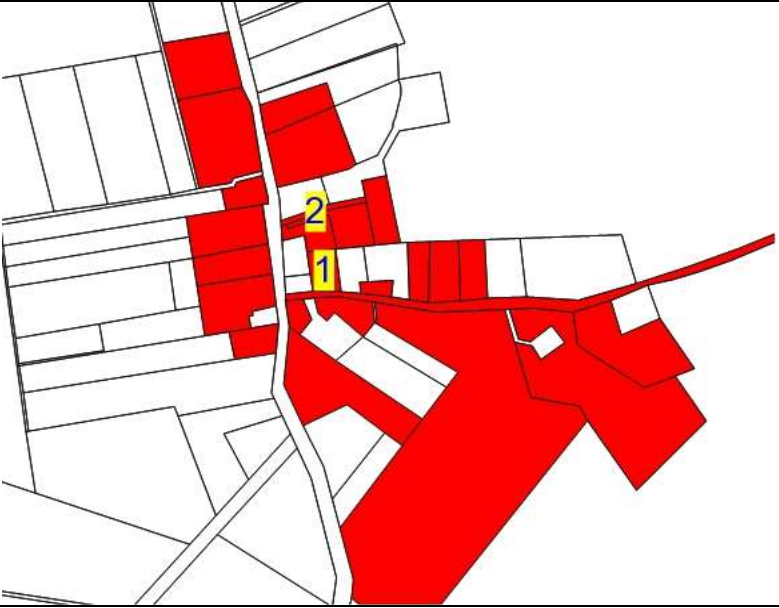
7. Modernizacja drogi gminnej na odcinku Więclaw-Kolonia Pęczeryno.
8. Modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Więclaw.
9. Modernizacja chodników w miejscowości Więclaw.

Brzeźno

10. Budowa ścieżki rowerowej nad jeziorem w Brzeźnie.
11. Modernizacja drogi na osiedlu w Brzeźnie.
12. Modernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Brzeźno.
13. Budowa centrum kultury w Brzeźnie.

KARTA PROJEKTU Nr 1		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Odwodnienie terenu sportowo-rekreacyjnego miejscowości Koszanowo
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Koszanowo obręb 0065 działka 23
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno/OSP
4.	Opis problemu	Planuje się w miejscowości Koszanowo budowę obiektu sportowo-rekreacyjnego. Przed przystąpieniem do realizacji wskazanego obiektu należy teren odvodnić.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakresu zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców, dzięki możliwości zrealizowania następnie inwestycji w infrastrukturę społeczną co przyczyni się do poprawy dostępu do usług społecznych, rekreacyjnych mieszkańców gminy. Projekt pozwoli również na wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców gminy. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Stanowi ona podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych oraz jej jakość warunkuje możliwości związane z wdrażaniem i realizacją poszczególnych zadań (tworzeniem oferty kulturalnej, rozwijaniem sprofesjonalizowanych usług społecznych). Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby społeczne, oświatowe i kulturalne ludności.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 0,2041 ha: patrz mapa • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 100 osób
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	20.000 zł.

10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, Środki Własne, WFOŚiGW,	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 2.		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja chodników na terenie miejscowości Koszanowo
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Koszanowo obręb 0065 działki 6/19,
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno/OSP
4.	Opis problemu	Planuje się w miejscowości Koszanowo zagospodarowanie chodników w miejscach o dużym natężeniu ruchu samochodowego, co skutkuje brakiem zachowania bezpieczeństwa mieszkańców sołectwa.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakres zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki możliwości zrealizowania inwestycji w infrastrukturalnej. Dzięki realizacji tego projektu poprawi się estetyka przestrzeni publicznej miejscowości. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Stanowi ona podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych oraz jej jakość warunkuje możliwości związane z wdrażaniem i realizacją poszczególnych zadań. Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby społeczne, oświatowe i kulturalne ludności.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 0,0810 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 150 osób
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	150.000 zł.
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Środki Własne, PROW 2014-2020, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 3.		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Brzeźnie
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeźno obręb 0071 działka 234
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	OSP/Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Planuje się w miejscowości Koszanowo zagospodarowanie terenu z przeznaczeniem na stworzenie atrakcji turystycznej nad jeziorem w Brzeźnie. Obecna plaża nad tym jeziorem jest niezagospodarowana i nie atrakcyjna turystycznie. Z jeziora korzystają mieszkańcy z pobliskich sołectw tj. Rzepczyno, Koszanowo, Chomętowo.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakres zadań nastąpi w terminie późniejszym. W ramach zadania planuje się zagospodarowanie przestrzeni w taki sposób, by pełniło funkcje miejsca atrakcyjnego turystycznie przygotowanego do wypoczynku wraz z doprowadzeniem energii elektrycznej.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców, estetyki przestrzeni publicznej miejscowości, rozwoju turystyki i bezpieczeństwa podczas wypoczynku. Dzięki zagospodarowaniu wskazanego terenu poprawi się dostęp wypoczynku mieszkańców sołectwa oraz pobliskich sołectw tj. Rzepczyna, Koszanowa, Chomętowa. Projekt przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców gminy. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 30,6518 ha • liczba wspartych przedsięwzięć lokalizowanych na

		rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu	
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 300 osób 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	120.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2019
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr .4			
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja drogi Pęczeryno-Tarnowo	
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Pęczeryno obręb 0072 działka 362, 295/3, 260/2, 361	
			
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno	
4.	Opis problemu	Planuje się modernizację drogi na odcinku miejscowości Pęczeryno-Tranowo. Wskazana droga jest drogą gruntową, która uległa zniszczeniu. Droga Pęczeryno-Tranowo stanowi drogę dojazdową do okolicznych gospodarstw, pól uprawnych i plaży nad jezioro Pęczeryno.	
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakres zadań nastąpi w terminie późniejszym.	
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.	
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki możliwości zrealizowania wskazanej inwestycji. Dzięki realizacji tego projektu poprawi się estetyka przestrzeni publicznej miejscowości. Wskazana inwestycja stanowi podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 3,9979 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 200 osób 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	150.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Środki Własne	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2019
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 5		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja chodników w miejscowości Pęczeryno
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Pęczeryno obręb 0072 działka 362, 295/3, 260/2, 361
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Planuje się modernizację chodników w miejscowości Pęczeryno. Ze względu na częstotliwość użytkowania stan chodników uległ znacznemu pogorszeniu.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakresu zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki możliwości zrealizowania wskazanej inwestycji. Dzięki realizacji tego projektu poprawi się estetyka przestrzeni publicznej miejscowości.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 3,9979 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 200 osób
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	180.000 zł.
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Środki Własne,
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia: 2018
		Termin zakończenia: 2020

KARTA PROJEKTU Nr 6		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja sieci wodociągowej
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Pęczeryno obręb 0072 numer działki
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Zły stan techniczny sieci wodociągowej powoduje coraz więcej awarii sieci. W celu ich zniwelowania potrzeba jest jej modernizacja.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakres zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze wskazanych sołectw, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury i zasobów ludzkich.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest realizacja inwestycji w infrastrukturę społeczną dzięki czemu nastąpi poprawa dostępu do usług społecznych. Dzięki realizacji tego projektu nastąpi podniesienie jakości życia mieszkańców oraz zapewnienie stałego dostępu do bieżącej wody co wpłynie bezpośrednio na ich życie. Poprawa warunków życia mieszkańców wskazanych miejscowości może zatrzymać osłabienie poczucia przynależności do gminy Brzeźno.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 89,840 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 • liczba zmodernizowanych obiektów w infrastrukturę społeczną: 1. Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 1 • liczba osób korzystających z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ponad 300 osób.

9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	300.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020;	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 7		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja drogi gminnej na odcinku Więclaw-Kolonia Pęczeryno
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Więclaw + Sołectwo Pęczeryno obręb 0073 Więclaw, działka nr 257 (własność gmina Brzeźno, droga gminna), obręb 0072 Pęczeryno, działka nr 366 (własność gmina Brzeźno, droga gminna).
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Planuje się modernizację drogi na odcinku miejscowości Więclaw-Kolonia Pęczeryno Wskazana droga jest drogą gruntową, która ulega zniszczeniu. Jest to droga dojazdowa do okolicznych gruntów uprawnych oraz wskazanych miejscowości
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakresu zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki możliwości zrealizowania wskazanej inwestycji. Dzięki realizacji tego projektu poprawi się estetyka przestrzeni publicznej miejscowości. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Stanowi ona podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych oraz jej jakość warunkuje możliwości związane z wdrażaniem i realizacją poszczególnych zadań.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 2,2074 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ponad 200 osób
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	100.000 zł.
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.

11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2019
		Termin zakończenia:	2021

KARTA PROJEKTU Nr 8		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Więclaw
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Więclaw obręb 0073 numer działki 354
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	OSP/Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Świetlica wiejska w miejscowości Więclaw wymaga gruntownego remontu zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz budynku. W istniejącym stanie budynek świetlicy nie spełnia właściwie swojej funkcji z uwagi na zły stan techniczny obiektu, oraz braki w wyposażeniu. Realizacja projektu pozwoli na stworzenie miejsca spotkań w wiejskiej świetlicy mieszkańców Więclawia. Stanowiłyby to początek nowych zmian w Sołectwie zarówno w sferze infrastruktury jak i zachowań ludzkich. Problem na tym obszarze jest brak aktywności oraz integracji społeczeństwa z uwagi na brak miejsca spotkań mieszkańców w każdym wieku. Przedmiotowe tereny zamieszkiwane są w większości przez byłych pracowników PGR, obecnie są oni bezrobotni, bądź na zasiłkach.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Modernizacja świetlicy jest konieczna z uwagi na to, że obecnie jest to przestrzeń bardzo zaniedbana, źle zagospodarowana i niefunkcjonalna. Głównym założeniem jest przebudowa i wyremontowanie pomieszczeń, roboty murowe i konstrukcyjne. Przewiduje się w planowanym obiekcie organizację warsztatów i działań aktywizujących dla mieszkańców z różnych grup wiekowych.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich czy infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest wzmocnienie kapitału społecznego. Istnieje konieczność ożywienia społecznego poprzez budowę kapitału społecznego pomiędzy mieszkańcami. Pobudzenie aktywności poszczególnych grup mieszkańców poprzez stworzenia miejsca do spotkań dzięki zmianie sposobu użytkowania i wykorzystanie wspólnych przestrzeni publicznych na cele społeczno-gospodarczo-edukacyjne. Celem jest także – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną

8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<p>Wskaźniki produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 0,0832. ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 • liczba zmodernizowanych obiektów kulturalno-oświatowych 1. <p>Wskaźniki rezultatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 1 • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 1 • liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych w roku na zrewitalizowanym obiekcie – 30 • liczba osób korzystających z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok.80 • liczba nowo utworzonych miejsc pracy: 1 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	320.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

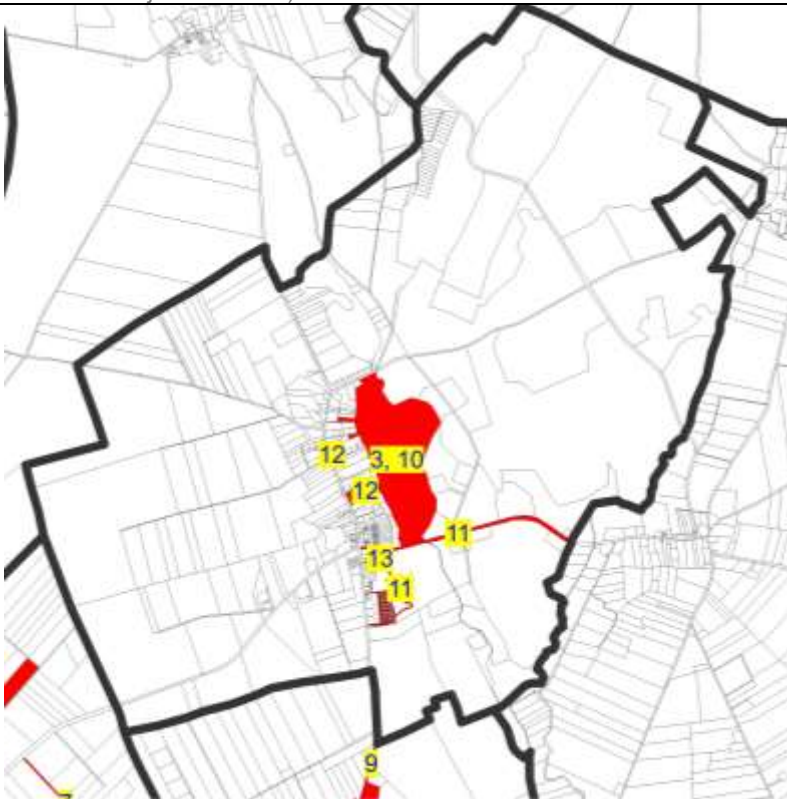
KARTA PROJEKTU Nr 9		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja chodników na terenie miejscowości Więclaw
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Więclaw obręb 0073 numery działek droga gminna 258, droga wojewódzka 262/6, 262/5, 262/7
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Planuje się w miejscowości Więclaw dokonanie modernizacji chodników szczególnie w miejscach o dużym natężeniu ruchu samochodowego, co skutkuje brakiem zachowania bezpieczeństwa mieszkańców sołectwa.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie jest planowane do realizacji. Aktualnie brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym określenie zakres zadań nastąpi w terminie późniejszym.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki możliwości zrealizowania inwestycji w infrastrukturalnej. Dzięki realizacji tego projektu poprawi się estetyka przestrzeni publicznej miejscowości.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 2,1730 ha liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 100 osób
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	100.000 zł.
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Środki Własne,
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia: 2018
		Termin zakończenia: 2021

KARTA PROJEKTU Nr 10		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Budowa ścieżki rowerowej nad jeziorem w Brzeźnie.
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeźno 0071 działka 234 Obszar został wyznaczony ze względu na potencjał dla rozwoju gminy i oddziaływanie na obszar rewitalizacji. W nawiązaniu do Art. 10. 1. Ustawy o rewitalizacji o brzmieniu: Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Jezioro w miejscowości Brzeźno jak i tereny gminy należą do cennych przyrodniczo i atrakcyjnych turystycznie obszarów. Brak jest miejsc zagospodarowanych turystycznie, które pozwoliłyby na napływ turystów i wyeksponowanie walorów miejscowości.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	W ramach zakresu prac oprócz ścieżki rowerowej planuje się wykonanie tablic informacyjnych, zamontowanie elementów małej architektury – ławki pomosty, elementy ścieżki zdrowia, lampy solarne. Zadanie planowane do realizacji, brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym trudno jest określić zakres zadań tym samym produkty i rezultaty.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury (powiązanie z projektami z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020).

7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 x Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Budowa ścieżki w pewnym stopniu umożliwiłaby poprawę warunków życia mieszkańców i wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 30,6518. ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w przyszłości korzystająca z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 100 osób 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	220 tys. zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Środki Własne, Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2019
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 11		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja drogi na osiedlu w Brzeźnie.
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeźno obręb 0071 działka 247/5, 246
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Planowany odcinek budowy drogi jest droga gruntową. Jest ona mocno eksploatowana przez samochody, w związku z czym uległa zniszczeniu. Na drodze znajdują się wyboje, dziury, które w okresie jesienno-wiosenno-zimowym utrudniają przejazd użytkownikom. Ponadto brak chodnika stwarza zagrożenie dla pieszych.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadanie planowane do realizacji, brak kosztorysów i projektu budowlanego, w związku z czym trudno jest określić zakres zadań tym samym produkty i rezultaty.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury. (powiązanie z projektami z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020).
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Poprawi estetykę przestrzeni publicznej miejscowości.
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 4,2742 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 1

9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	350 tys. zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020, Środki Własne	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

KARTA PROJEKTU Nr 12		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Brzeźno
2.	Miejsce realizacji	Gmina Brzeźno działka obręb 0071 Brzeźno, działki o nr: 247/211 (budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej), 259 (budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Brzeźnie), 22/2 (budynek Szkoły Podstawowej w Brzeźnie).
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno/OSP
4.	Opis problemu	Modernizacji podlegać będzie budynek Szkoły Podstawowej i budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeźnie. Obecny stan techniczny wskazanych budynków oraz potrzeba racjonalizacji zużycia energii są głównymi przesłankami realizacji przedmiotowej inwestycji.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zakres projektu będzie obejmował wszelkie, niezbędne dla zrealizowania kompleksowej modernizacji budynku.
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich, czy infrastruktury.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez zmniejszenie wydzielania poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń, zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną budynku szkoły, poprawa estetyki i ergonomii obiektu oraz obniżenie kosztów jego utrzymania. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych, która zaspokajać będzie potrzeby oświatowe i kulturalne mieszkańców gminy. Wysoka jakość infrastruktury społecznej korzystnie wpływa na system edukacji jego jakość, co w efekcie przekłada się na rozwój gospodarki.

8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 2,5626 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 Wskaźniki rezultatu <ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 2 • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych : 2 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	800.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2021

PROJEKTU Nr 13		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Budowa Centrum Kultury w Brzeźnie.
2.	Miejsce realizacji	Brzeźno 247/212 i 247/184 (po podziale 247/2012 oraz 247/211) 247/186
		
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno/OSP
4.	Opis problemu	Brak Centrum Kultury w Brzeźnie, które mogłoby skupiać życie kulturalne mieszkańców to najczęściej wskazywana potrzeba zgłaszana przez mieszkańców gminy. Brak miejsca spotkań, miejsca z atrakcyjną ofertą kulturalną skierowaną dla mieszkańców, potrzeba integracji społeczeństwa. Stworzenie miejsca spotkań w wiejskiej świetlicy stanowiłby początek nowych zmian w Sołectwie zarówno w sferze infrastruktury jak i zachowań ludzkich. Problemem Sołectwa jest właśnie brak aktywności oraz integracji społeczeństwa. Przedmiotowe tereny zamieszkiwane są w większości przez byłych pracowników PGR lub lasów państwowych, obecnie są oni często bezrobotni bądź na zasiłkach.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zaprojektowano budynek wolnostojący, częściowo podpiwniczony dwukondygnacyjny ze stromym dachem. Centrum kultury będzie obejmować salę widowiskową i szereg pomieszczeń do prowadzenia zajęć społeczno-kulturalnych. Przy sali głównej zaprojektowano zaplecze kuchenne. W budynku znajdować się będzie również Gminna Biblioteka Publiczna. Teren wokół budynku zostanie zagospodarowany poprzez nasadzenie zieleni i budowę parkingu – 23 miejsca, w tym 2 miejsca dla osób niepełnosprawnych. Inwestycja zostanie zrealizowana na działkach: 247/212 i 247/186, powierzchnia zabudowy: 488,84m ² , powierzchnia użytkowa 592,55 m ² , kubatura 4968,00 m ³ . Przewiduje się w planowanym obiekcie organizację imprez kulturalnych różnego rodzaju warsztatów i działań aktywizujących dla mieszkańców z różnych grup wiekowych, w tym dla osób

		starszych oraz osób niepełnosprawnych.	
6.	Komplementarność	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich czy infrastruktury. (powiązanie projekty z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020 Budowa targowiska – PROW Budowa dróg gminnych i chodników – PROW)	
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 x Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest wzmocnienie kapitału społecznego, który jest zdecydowanie niedostateczny. Istnieje konieczność ożywienia społecznego poprzez budowę kapitału społecznego pomiędzy mieszkańcami. Pobudzanie aktywności poszczególnych grup mieszkańców poprzez stworzenia miejsca do spotkań dzięki zmianie sposobu użytkowania i wykorzystanie wspólnych przestrzeni publicznych na cele społeczno-gospodarczo-edukacyjne. Celem jest także – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<p>Wskaźniki produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 0,9954 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 <p>Wskaźniki rezultatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 1 • liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych w roku na zrewitalizowanym obiekcie ok. 100 • liczba osób korzystających z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 500 • liczba nowo utworzonych miejsc pracy: min. 2 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	1 990 000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020; Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018
		Termin zakończenia:	2020

6.2. Ogólny opis projektów rewitalizacyjnych uzupełniających

Poniżej przedstawiono uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. W opisie uwzględniono wyniki warsztatów przeprowadzonych w sołectwach objętych programem. W materiale pozostawiono oryginalne pytania oraz odpowiedzi pracy grupowej wszystkich potencjalnych interesariuszy. Zapisy kart projektów wypracowano w formie pogłębionego wywiadu grupowego, według uprzednio przygotowanych pytań i „zogniskowaniu” dyskusji wokół zasadniczego obszaru rewitalizacji przy wsparciu zewnętrznego Moderatora. W trakcie prac zastosowano szeroko pojęte techniki projekcyjne, włączając w dyskusję elementy audiowizualne oraz wykonane samodzielnie przez mieszkańców mapy zasobów, których wykorzystanie miało pomóc w pełniejszym zebraniu potencjałów lokalnych. Dzięki tej metodzie zebrano oddolne przedsięwzięcia wzmacniające oddziaływanie projektów głównych.

Tabela 9. Wykaz projektów uzupełniających

Sołectwo	Obszar [typ]	Projekty uzupełniające
Koszanowo	rewitalizacji	Kompleks rekreacyjno-sportowy.
Pęczeryno	rewitalizacji	Bezpieczna i atrakcyjna rekreacja zagospodarowanie plaży nad jeziorem. Droga bezpieczna i atrakcyjna.
Więclaw	rewitalizacji	Ratujmy dzieło przodków-naprawa dachu na miejscowym kościele. „Aktywna świetlica”.
Brzeźno	pozostały	Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK. Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno.
Chomętowo	pozostały	Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Chomętowo.
Karsibór	zdegradowany	Oświetlenie dróg gminnych.
Koszanowo	rewitalizacji	Kompleksowy program edukacji społeczno-finansowej.
Pęczeryno	rewitalizacji	Budowa siłowni zewnętrznej. Oświetlenie dróg gminnych. Renowacja zabytkowego kościoła filialnego w Pęczerynie. Modernizacja świetlicy wiejskiej.
Pótlchleb	pozostały	Zagospodarowanie terenu pod boisko sportowe wraz z oświetleniem.
Przyrzecze	pozostały	Kompleksowy program edukacji społeczno-finansowej.
Rzepczyno	pozostały	Budowa siłowni zewnętrznej. Oświetlenie dróg gminnych. Ogrodzenie cmentarza gminnego.
Słonowice	zdegradowany	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Słonowice. Montaż dodatkowych punktów świetlnych. Modernizacja dróg gminnych.
Więclaw	rewitalizacji	Termomodernizacja świetlicy wiejskiej.
Wilczkowo	zdegradowany	Budowa siłowni zewnętrznej. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Wilczkowo.

7.

Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

W niniejszej części opracowania wskazano na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi projektami. Opisana poniżej komplementarność – to obok szczegółowej diagnozy oraz partycypacji społecznej stanowi istotny aspekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Węgorzyno na lata 2017-2023. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami będzie skutkowało efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych opiera się na zapewnieniu wzajemnego uzupełnienia się działań w ramach następujących płaszczyzn:

■ Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne, szczegółowo przedstawione powyżej dopełniają się wzajemnie przestrzennie i zachodzi między nimi efekt synergii. Łącznie oddziałują na ten sam problem, co wpływa na spotęgowanie efektu. Sama przestrzeń objęta działaniami (obszar rewitalizacji, który pokrywa się z granicami zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego) obejmuje cały obszar, zarówno w zakresie działań inwestycyjnych, które uwzględniają uczestnictwo w działaniach interesariuszy z całego obszaru zdegradowanego, jak również w zakresie planowanych działań o charakterze miękkim, które są skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru.

Zaproponowane projekty oddziałują na cały obszar dotknięty kryzysem i nie prowadzą do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Cała społeczność lokalna będzie korzystać z efektów lokalnych, nikt nie będzie wykluczony, a działania są tak zaplanowane, aby objąć wszystkie grupy społeczne. Ponadto co ważne, z planowanych działań miękkich mogą korzystać również mieszkańcy innych obszarów gminy, tak aby osoby zagrożone wykluczeniem i potrzebujące wsparcia nie były wykluczone z działań i aby zachować równowagę między poszczególnymi obszarami gminy i nie doprowadzić do sytuacji, w której problemy mieszkańców obecnie zdefiniowanego obszaru nie przelały się na sąsiedni obszar.

■ Komplementarność problemowa

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów. Projekty oddziałują na każdą ze sfer, w której w wyniku diagnozy stwierdzono sytuację kryzysową i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany. Co w efekcie doprowadzi do znaczącego zmniejszenia skali występujących problemów determinujących sytuację kryzysową.

■ Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach niniejszego Programu Rewitalizacji w toku działań przygotowawczych, zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który uwzględni strukturę zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi w sposób kompleksowy, pozwalający na zaangażowanie i efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie się działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację i spójność stosowanych procedur.

■ Komplementarność międzyokresowa

Działania rewitalizacyjne zostały tak zaplanowane, aby zapewnić zachowanie ciągłości programowej polegającej na kontynuacji wsparcia udzielonego gminie w ramach polityki spójności w latach 2007-2013. Przez cały też czas realizowana jest praca ze społecznością lokalną, co odbywa się m.in. za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych. Gmina jest w trakcie tego procesu i władze gminy są zdeterminowane, aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Rewitalizacja zdiagnozowanych obecnie zdegradowanych obszarów stanowi jedno z ważniejszych zadań gminy. Niniejszy Program Rewitalizacji zapewnia ciągłość działań, konsolidując w swoich ramach działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych, co zawarte jest w strategii rozwoju gminy.

■ Komplementarność źródeł finansowania

W ramach planowanych działań uwzględniono różne źródła finansowania dla projektów rewitalizacyjnych, ujętych w programie rewitalizacji. Wsparcie przewidziano, zgodnie z charakterem planowanych zadań i podmiotów je realizujących, uzupełniając i łącząc wsparcie, m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, ponadto planuje się udział środków prywatnych oraz środków ze źródeł krajowych (m.in. Programy Ministra Kultury) oraz w ramach Mechanizmu Norweskiego, Mechanizmu Szwajcarskiego, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, które to środki planuje łączyć się z wkładem własnym gminy lub podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w realizację, zgodnie z możliwościami prawnymi.

Wartym podkreślenia jest fakt interdyscyplinarnego charakteru działań, które zostały zaplanowane w LPR. Dokument posiada indywidualne cechy (długi okres realizacji

programu rewitalizacji, konieczność ciągłego jego monitorowania i aktualizacji, szeroki udział społeczności lokalnej w procesie jego tworzenia), dlatego można stwierdzić, że porusza on różnorodne dziedziny, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji znajdują się głównie poza budżetem samorządu, dlatego oczywiste jest, że będzie występować konieczność ciągłego ich pozyskiwania, a tej roli może nie sprostać sama gmina. Ważne jest, by partnerzy społeczni i gospodarczy odpowiednio te działania wspierali. Osiągnięcie zaplanowanych celów będzie możliwe bowiem tylko wtedy, gdy dojdzie do współpracy sektora prywatnego, publicznego i społecznego.

Gmina planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów funkcjonujących w gminie, w tym prywatnych. Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, tym samym realizując zasadę dodatkowości środków UE.

- Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:
 - środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
 - środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
 - środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
 - inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG,
 - środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
 - kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Ponadto poza zapewnieniem projektom komplementarności w wyżej wymienionych wymiarach, zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych. Polega ona na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych, planuje się również zastosować projekty „miękkie” finansowane m.in. ze Śródków Europejskiego Funduszu Społecznego (czy innych) ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych

problemów społecznych występujących na podobszarach wskazanych do rewitalizacji, którym podporządkowany zostanie projekt infrastrukturalny.

Tabela 10. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami

Komplementarność Nr projektu	Przestrzenna	Problemowa	Proceduralno- instytucjonalna	Międzyokresowa	Źródeł finansowania
Projekt nr 1	x				x
Projekt nr 2	x				x
Projekt nr 3	x	x	x	x	x
Projekt nr 4	x				x
Projekt nr 5	x				x
Projekt nr 6	x				x
Projekt nr 7	x				x
Projekt nr 8	x	x	x		x
Projekt nr 9	x				x
Projekt nr 10	x				x
Projekt nr 11	x				x
Projekt nr 12	x	x	x	x	x
Projekt nr 13	x	x	x		x

8.

Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie), determinując jego skuteczność i efektywność. Odpowiedzialność za przeprowadzenie całego procesu w sposób partycypacyjny ponoszą lokalne władze, jednak o sukcesie można mówić dopiero wtedy, gdy zaangażowani zostaną lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy bez względu na wiek, status, płeć czy wyznanie. Skonsolidowanie wysiłków różnych osób, grup i podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest istotnym warunkiem sukcesu.

Obserwacja statystyczna na potrzeby badań empirycznych została prowadzona za pomocą różnych metod i technik badawczych, w zależności od postawionych celów szczegółowych oraz grupy respondentów (interesariuszy). Zrealizowano badania przy wykorzystaniu następujących trzech metod badawczych:

1. Indywidualnej ankiety bezpośredniej – z sołtysami w gminie (załącznik 1, 2, 3, 4, 5).
2. IDI – *Individual in Depth Interview*, tj. indywidualnego wywiadu pogłębionego – z osobami sprawującymi władzę w gminie (wójt, radni) (Załącznik 6, 7, 8).
3. FGI – *Focus Group Interview*, tj. zogniskowany wywiad grupowy – z lokalnymi liderami w gminie (załącznik 9, 10, 11).

Badania w terenie zrealizowano przez odpowiednio dobranych i poinstruowanych ankierów. Były to osoby starannie dobrane pod względem kompetencji, umiejętności i predyspozycji osobistych, mające dobre rozeznanie w środowisku lokalnym. Wysoka jakość i przydatność danych statystycznych została zapewniona przez włączenie w proces badawczy Animatorów Lokalnych oraz niezależnych Moderatorów – a więc osób wyłonionych z ramienia realizatorów projektu, które z jednej strony są na bieżąco odpowiedzialne za aktywizację społeczną w konkretnym regionie (i dobrze go znają), z drugiej – są niezależnymi ekspertami patrzącymi na dany obszar w sposób zobiektywizowany.

Przyjęcie powyższego sposobu postępowania w trakcie badań empirycznych było podyktowane chęcią uzyskania możliwie najbardziej rzetelnych rezultatów badawczych. Dane uzyskane w ten sposób, mają charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy. Taka ich specyfika pozwoliła na poddanie ich agregacji, obróbce i analizie statystycznej, ułatwiła uzyskanie informacji o zależnościach między zmiennymi (korelacje) oraz poprzez zastosowanie wystandaryzowanych narzędzi – zagwarantowała porównywalność danych uzyskanych od różnych respondentów.

Z drugiej strony, ze względu na fakt włączenia w badania empiryczne także metod jakościowych, możliwa była pogłębiona identyfikacja, analiza i ocena problemów i potrzeb społecznych oraz zidentyfikowanie potencjałów rozwojowych analizowanych

gmin, które mogłyby być trudne do ujawnienia w drodze zastosowania wyłącznie metod właściwych dla badań ilościowych czy wtórnych (analiza dokumentów zastanych i statystyki lokalnej).

Na etapie **diagnozowania** wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji społecznej:

- ogłoszenia o realizowanych działaniach i konsultacjach umieszczane w miejscach zwyczajowo przyjętych do zamieszczania ogłoszeń (punkt lokalny, gminne i sołeckie tablice informacyjne, świetlice wiejski, strona internetowa itp.),
- badanie ankietowe przeprowadzone z przedstawicielami i przedstawicielkami wszystkich 11 sołectw z terenu gminy (załącznik 1),
- spotkania z Animatorem Lokalnym, który działał tak, by skutecznie przekonać interesariuszy do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji z mieszkańcami gminy – łączna liczba pracy animacyjnej 65 godzin,
- spotkania z mieszkańcami gminy w liczbie 408 w celu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz wypracowania przyszłych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- spotkania fokusowe dla wszystkich grup interesariuszy, mające na celu zdiagnozowanie sytuacji na terenie gminy i poszczególnych sołectw, ze szczególnym uwzględnieniem problemów, potrzeb, potencjału i proponowanych rozwiązań, w 2 spotkaniach każdorazowo wzięło udział około 12-15 osób (załącznik 10),
- indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami władz lokalnych (załącznik 6),
- wykorzystanie efektów dotychczasowej pracy Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), w tym m.in. wykorzystanie przygotowanej przez OWES diagnozy lokalnej czy współpraca przy wprowadzaniu narzędzi partycypacji społecznej, np. inicjatywa lokalna.

Na etapie **programowania** wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji społecznej:

- uruchomienie i prowadzenie lokalnego punktu konsultacyjnego na terenie gminy, w którym dyżur pełnił Lokalny Animator, który udzielał informacji na temat procesu rewitalizacji oraz przyjmował propozycje w ramach inicjatyw lokalnych,
- przygotowanie map zasobów i potrzeb opracowanych bezpośrednio przez mieszkańców każdego sołectwa,
- wizje lokalne (spacery badawcze), podczas których mieszkańcy i mieszkanki, oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie programu rewitalizacji mieli okazję obejrzeć teren gminy i zgłaszać swoje uwagi oraz opinie bezpośrednio w miejscu, na temat którego toczyła się dyskusja, łączna liczba godzin zrealizowanych w ramach spacerów 127 godzin ,
- praca wolontariuszy w ramach realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie gminy o łącznej liczbie 850 godzin,
- spotkania animacyjne dla wszystkich grup interesariuszy organizowane na poziomie sołectw, mające na celu pobudzenie aktywności i włączenie ich do realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych, o łącznej liczbie 593 godzin,
- warsztat dla wszystkich grup interesariuszy, służący wypracowaniu wizji gminy po rewitalizacji (w 2023 roku). Następnie wyznaczono i spisano główne cele, jakie w obszarach specjalizacji stawiane są przed procesem rewitalizacji.

Po uchwaleniu „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023” rekomenduje się dalsze włączanie w działania wszystkich grup interesariuszy procesu.

Na etapie **wdrażania** rekomenduje się wykorzystanie następujących mechanizmów partycypacji społecznej:

- powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji reprezentujący różne grupy społeczne i różne grupy interesariuszy, sposób wyboru członków zespołu również uwzględnić będzie partycypację społeczną, głównym zadaniem powołanego zespołu będzie m.in. weryfikacja podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- wzmacnianie roli liderów lokalnych do aktywizacji biernych mieszkańców gminy przy wykorzystaniu sektora pozarządowego i działań realizowanych przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- aktywizacja postaw obywatelskich i społecznych – zapewnienie dzięki współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej, tj. np. aktywne coroczne konsultacje programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, wprowadzanie i realizacja narzędzi przewidzianych w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności

pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873 z późniejszymi zmianami),

- sfera gospodarcza/przedsiębiorczość w zależności od pojawiających się problemów na terenie gminy i proponowanych zmian.

Na etapie **monitorowania** rekomenduje się wykorzystanie następujących mechanizmów partycypacji społecznej:

- powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji reprezentujący różne grupy społeczne i różne grupy interesariuszy, sposób wyboru członków zespołu również uwzględnić będzie partycypację społeczną, którego zadaniem będzie weryfikacja podejmowanych działań rewitalizacyjnych i stopnia realizacji założeń LPR oraz wprowadzania ewentualnych działań naprawczych,
- możliwość zgłaszania przez mieszkańców wniosków o zmianę Lokalnego Programu Rewitalizacji weryfikowanych przez Radę Gminy Brzeźno.

9.

System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzającym Programem w imieniu gminy będzie Wójt przy pomocy Zespołu ds. Rewitalizacji. Zespół zostanie powołany stosownym Zarządzeniem Wójta i w jego skład wchodzi:

- 2 przedstawicieli Wójta – w tym Pełnomocnik ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji, który będzie przewodniczył pracom Zespołu,
- 2 przedstawicieli Rady Gminy,
- 2 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na terenie obszaru rewitalizowanego,
- 2 przedstawicieli przedsiębiorców,
- inne osoby wskazane przez Wójta.

Zespół ds. Rewitalizacji opracuje swój regulamin. Jego pracami będzie kierował Pełnomocnik ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji. Zespół nadzoruje skuteczność i jakość realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Do zadań Zespołu będzie należało w szczególności:

- przygotowywanie rocznych sprawozdań z realizacji LPR,
- przedkładanie Radzie Gminy propozycji zmian w treści Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- zapoznanie się z uwagami Rady Gminy dotyczącymi rocznego sprawozdania z realizacji LPR,
- opiniowanie wniosków przedkładanych przez Partnerów Projektów dotyczących zadań realizowanych w ramach obszaru rewitalizowanego,
- przygotowanie i zatwierdzenie Planu Komunikacji LPR,
- monitoring i ewaluację LPR,
- podejmowanie decyzji odnośnie regulaminu prac Zespołu, wyboru sekretarza, itp.,
- inne określone w Regulaminie i mające znaczenie dla realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

10.

**System monitoringu skuteczności
działań i system wprowadzania
modyfikacji w reakcji na zmiany
w otoczeniu programu**

Monitoring stanowi kluczowy element procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Jest to proces polegający na systematycznym zbieraniu, analizowaniu i raportowaniu ilościowych i jakościowych danych, opisujących postępy i efekty realizowanych w Programie zadań. Celem monitoringu jest efektywna ocena realizacji zawartych w przedmiotowym dokumencie założeń, dostarczenie informacji na temat rzeczowego i finansowego stopnia realizacji projektów rewitalizacyjnych, ocena tego procesu oraz określenie występujących trudności. Odpowiedni system monitorowania Programu Rewitalizacji zapobiega ewentualnej dezaktualizacji jego założeń.

Za wdrażanie i monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie:

- Wójt Gminy – jako operator procesu rewitalizacji,
- powołany w tym celu Zespół ds. Rewitalizacji.

Monitoring w programie rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o dwa systemy:

- system monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych, w tym:
 - monitoring projektów,
 - monitoring realizacji celów programu rewitalizacji,
- system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w obszarze rewitalizacji, w gminie lub uwarunkowania zewnętrzne.

Ocena skuteczności Programu zostanie dokonana w oparciu o wskaźniki, przy ustalaniu których uwzględnione zostały cele programu rewitalizacji i wnioski z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Zaproponowano do oceny skuteczności Programu trzy poniżej wymienione typy wskaźników:

- **wskaźniki produktu (WP)** – są to wskaźniki zagregowane, przedstawiające materialne zmiany w obszarze jakie są potrzebne np. liczba szkoleń, liczba miejsc spotkań mieszkańców czy też liczba nowych miejsc pracy,
- **wskaźniki rezultatu bezpośredniego (WRB)** – wskaźniki zagregowane, odnoszące się do bezpośrednich, sumarycznych efektów realizowanych projektów, np. liczba mieszkańców posiadających umiejętność obsługi komputera, liczba mieszkańców uczestniczących w wspólnych imprezach kulturalno-rozrywkowych lub liczba osób zatrudnionych w nowych miejscach pracy w danym obszarze.
- **wskaźniki oddziaływania (WO)** – wskaźniki przedstawiające efekty w dłuższej perspektywie, mierzące realizację celów głównych programu rewitalizacji, na których realizację składa się wiele działań, także tych, gdzie efekty są odroczone

w czasie. W tym zakresie przeprowadzona zostanie. sumaryczna ocena wskaźników wykorzystanych w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych. Jednoczesna obserwacja wszystkich sfer procesu rewitalizacji tj, społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej pozwoli na ocenę skuteczności i komplementarności prowadzonych działań.

Wymienione wskaźniki, zostały przyjęte jako mierniki przeprowadzania procesu rewitalizacji i spełniają następujące warunki:

- Trafności – czyli dostosowanie wskaźnika do charakteru przedsięwzięcia i oczekiwanych rezultatów jego realizacji;
- Mierzalności – powinny być wyrażone w wartościach liczbowych, umożliwiając ich weryfikację;
- Wiarygodności – czyli takie zdefiniowanie wskaźnika, które nie powoduje trudności z jego weryfikacją;
- Dostępności – powinny być łatwe do wygenerowania.

Monitoring realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rąbino w perspektywie 2023 roku będzie prowadzony będzie na czterech poziomach :

- monitoring i analiza realizacji celów programu – będzie prowadzony w sposób ciągły w całym okresie objętym programem przy pomocy wskaźników oddziaływania. Obserwacje i analizy wskaźników będą wykonywane cyklicznie zgodnie z ustaloną częstotliwością. Mając na uwadze, że zmiany w obszarze rewitalizacji wymagają czasu, monitoring odbywać się będzie w odstępach rocznych. Pozwoli to na zebranie niezbędnych danych i analizę zaobserwowanych zmian. Ważnym elementem tej formy monitoringu będzie analiza efektu synergii i komplementarności między działaniami oraz diagnoza przyczyn problemów w uzyskaniu zakładanych efektów programu.
- monitoring projektów – będzie prowadzony na bieżąco, a jego realizacja odbywać się będzie poprzez analizę zgodność jego przebiegu z założonym harmonogramem, budżetem i zakładanymi efektami. Obserwacji podlegać będą zarówno efekty w postaci produktów, zwłaszcza w projektach, gdzie istotnym komponentem jest infrastruktura. Jak również rezultaty bezpośrednie projektów, a więc skutki dla mieszkańców obszarów rewitalizacji. Bieżący monitoring projektów będzie prowadzony w oparciu o kartę monitorowania projektu stanowiącą załącznik Nr 12.
- weryfikacja wskaźników – monitoring właściwego doboru wskaźników produktu i rezultatu dla każdego przedsięwzięcia. Dobór wskaźników musi być zgodny

z instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, wydanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie w 2016 r.

- raportowanie wyników – co najmniej raz w roku wymagane jest przedstawienie Radzie Gminy do akceptacji przez Wójta Gminy (Zespół ds. Rewitalizacji) sprawozdania z realizacji Programu Rewitalizacji. W sprawozdaniu zostaną przedstawione istotne informacje o stopniu realizacji Programu, ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników (Rada Gminy po zapoznaniu się z tym sprawozdaniem będzie mogła podjąć uchwałę o wprowadzeniu ewentualnych zmian lub aktualizacji LPR). Monitoring realizacji celów programu rewitalizacji będzie prowadzony w sposób ciągły w całym okresie objętym programem przy pomocy wskaźników oddziaływania. Obserwacje i analizy wskaźników będą wykonywane cyklicznie zgodnie z ustaloną częstotliwością. Mając na uwadze, że zmiany w obszarze rewitalizacji wymagają czasu, monitoring odbywać się będzie w odstępach rocznych. Pozwoli to na zebranie niezbędnych danych i analizę zaobserwowanych zmian. Ważnym elementem monitoringu będzie analiza efektu synergii i komplementarności między działaniami oraz diagnoza przyczyn problemów w uzyskaniu zakładanych efektów programu.

Monitoring projektów będzie prowadzony na bieżąco, a jego realizacja odbywać się będzie poprzez analizę zgodności jego przebiegu z założonym harmonogramem, budżetem i zakładanymi efektami. Obserwacji podlegać będą zarówno efekty w postaci produktów, zwłaszcza w projektach, gdzie istotnym komponentem jest infrastruktura. Jak również rezultaty bezpośrednie projektów, a więc skutki dla mieszkańców obszarów rewitalizacji.

System monitorowania (załącznik 12) opierać się będzie na wskaźnikach przypisanych zgodnie z ich znaczeniem do celów wyznaczonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. – Tabele wskaźników monitorowania z diagnozy (patrz diagnoza rozdz. 3) oraz wskaźniki produktu z kart projektów (rozdz. 6). Wskaźniki zaprojektowano z myślą aby, aby jednocześnie oceniały realizację projektów jak również realizację przyjętych celów programu. Do każdego celu przypisano maksymalną liczbę punktów jaką można w wyniku ocen poszczególnych wskaźników:

- dla celu pierwszego – 40 punktów,
- dla celu drugiego – 35 punktów,
- dla celu trzeciego – 30 punktów,
- dla celu czwartego – 30 punktów.

Osiągnięcie zakładanego celu punktowego jest możliwe na dwa sposoby:

- poprzez osiągnięcie oczekiwanej wartości wskaźnika podstawowego o najwyższej wadze oraz kilku wskaźników o niższej wadze,
- poprzez osiągnięcie oczekiwanych wartości dla wszystkich wskaźników o niższej wadze.

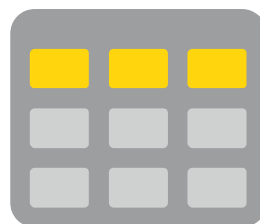
Najwyższą wagę przypisano wskaźnikom, których wybór wynika bezpośrednio z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz oceny wskaźników delimitacji ze względu na wewnętrzne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Pozostałe wskaźniki mają przypisane wagi 2 lub 5 w zależności od znaczenia dla realizacji celu. Przypisanie punktów do poszczególnych wskaźników odbywać się będzie na zasadzie obserwacji zmian i porównanie z przyjętymi wcześniej kryteriami oceny. W przypadku braku pozytywnych zmian dla danego wskaźnika zostanie przyznane 0 punktów.

Punkty wynikające z wag będą przyznawane w ocenie, jeśli założona dla danego wskaźnika tendencja będzie występować. Uzyskanie 135 punktów na koniec realizacji programu byłoby idealnym rozwiązaniem, lecz i niższe wyniki będą świadczyły o sukcesie. W procesie monitoringu i oceny programu ważna jest komplementarność przestrzenna w realizacji poszczególnych celów. Wiąże się to z koniecznością jednoczesnej oceny wszystkich przyjętych celów w programie. Podstawą oceny kompleksowości przeprowadzonej interwencji będzie osiągnięcie przynajmniej 60% punktów w każdym celu (załącznik 12).

Spis map

Mapa 1. Podział gminy Brzeżno na jednostki analityczne – sołectwa.....	27
Mapa 2. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeżno ^a	33
Mapa 3. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeżno	36
Mapa 4. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeżno.....	39
Mapa 5. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeżno.....	42
Mapa 6. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeżno	45
Mapa 7. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Brzeżno.....	49
Mapa 8. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w podziale na działki w gminie Brzeżno	50
Mapa 9. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Koszanowo	58
Mapa 10. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Pęczeryzno	62
Mapa 11. Zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji Więclaw	66

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze dla gminy Brzeźno na tle powiatu świdwińskiego	7
Tabela 2. Przykładowe wskaźniki diagnozy zjawisk kryzysowych	21
Tabela 3. Wskaźniki sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno	32
Tabela 4. Wskaźniki sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno	35
Tabela 5. Zestawienie wskaźników sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno	38
Tabela 6. Zestawienie wskaźników sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno	41
Tabela 7. Charakterystyka obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno	44
Tabela 8. Obszar rewitalizacji na tle sytuacji w gminie Brzeźno	48
Tabela 9. Wykaz projektów uzupełniających	102
Tabela 10. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami	107

Spis rysunków

Rysunek 1. Schemat diagnozy sytuacji wewnętrznej w gminie na potrzeby rewitalizacji	17
Rysunek 2. Schemat wyznaczania obszaru zdegradowanego	19
Rysunek 3. Schemat wyznaczania obszaru rewitalizacji	24

Spis załączników

- Zał. 1. Kwestionariusz ankiety sołtysi
- Zał. 2. Karta realizacji badań sołtysi
- Zał. 3. Makieta zliczeń sołtysi
- Zał. 4. Wskazówki do makiety zliczeń sołtysi
- Zał. 5. List przewodni sołtysi
- Zał. 6. Scenariusz IDI władze
- Zał. 7. Instrukcja IDI władze
- Zał. 8. Karta realizacji badań władze
- Zał. 9. Instrukcja FGI lokalni liderzy
- Zał. 10. Scenariusz FGI lokalni liderzy
- Zał. 11. Karta projektu FGI
- Zał. 12. Karta Monitoringu
- Zał. 13 Mapa Gminy w skali 1:5000

Spis literatury

- Statystyczne Vademecum Samorządowca, Główny Urząd Statystyczny, 2016, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzeżno na lata 2016-2025, 2016, Brzeżno.
- Strategia Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023 – 2027), 2014, Brzeżno.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeżno (uwzględniające zmianę). 2012, Brzeżno.
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015 poz. 1777.
- Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 opracowane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.